

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Idun

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FRITHIOF HELLBERG
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SÖNDAGEN DEN 4 NOVEMBER 1917.

HUFVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

Doktorn och doktorinnan Samuel Hybbinette med sonen Styrbjörn i makarnas hem. — Foto för Idun af E. Holmén.

Hos sångardoktorn Samuel Hybbinette.

— DÄ' Ä' INTE BRA, DÄ' Ä' INTE BRA, låter en gråtande barnröst och ljudet tränger in genom de öppna dörrarna till doktor Hybbinettes salong, där Idun sitter och väntar på audiens.

— Hvad är det som inte är bra, hörs nu en manlig stämma, armen? Å, jäså, hatten, hatten, nå, det förändrar saken.

Dessa repliker bakom scenen utgöra slutet på ett litet drama, som nyss utspelats i doktor Hybbinettes operationsrum. En liten flicka af flyktingshopen i Stockholm hade fått armen ur led och hennes oroliga mamma

skyndade raka vägen till doktor Hybbinette på söndagsförmiddagen. Så få vi en liten inblick i den strängt upptagne doktors lif, innan vi ens ha sett honom, och då han småkraftande kommer in i salongen efter en sista vänlig förmaning till den lilla behagsjuka evadotterns mamma kan man inte låta bli att tänka på att doktor Hybbinette hör till dessa popularitetens favoriter, kring hvilka en legendkrans så småningom bundits. Hans fenomenala stämma och fenomenala förmåga som kirurg, de underbara kurer han utfört och de svindlande gager han

erjudits i de flesta af Europas hufvudstäder, om han ville ta engagemang vid någon operascen, allt det där har hela världen reda på.

Och så är det till på köpet sant, det mesta som berättas!

Här sitter nu doktor Hybbinette med sin unga vackra doktorinna och de försöka sig på en finsiktning af hvad som kan vara af intresse för en större allmänhet att veta om doktorn. Resultatet, som de komma till nästan omedelbart, är att "folk vet ju allting om oss!"

Talismanen.

Af GURLI HERTZMAN-ERICSON.

VI HADE SAMLATS I EN KAMRATKULA uppe på Söder för att fira Kurt Winters hemkomst. Resterna af festmiddagen voro undanplockade i ateljéns mörkaste hörn, och nu sultto vi omkring den öppna, grofputsade spisen och med världens vackraste utsikt inom synhåll.

Kurt hade gått omkring och synat studierna på väggarna och stannade framför fönstret med händerna i kavajfickorna. I den lilla, halft förvildade täppan med sina knottiga apalar lyste de nyutspruckna buskarna och marken var hvit af äppelblom. Himlen hade musslans opalskifning med en drag-

ning åt rött vid horisonten, där kyrkor och huskonturer redan mörknade. — Stockholm är vackert! bröt Kurt tystnaden.

Alla himlens nyanser återspeglades i vattnet och blandades som färgerna på en palett till ett kaos af strålbrytningar. Båtarna hade redan fändt sina lanternor och det stora skeppsskrovet utanför Kastellholmen förstörades af skymningen till gigantiska proportioner.

Ingen besvarade Kurts utrop. Det var ett längesedan erkänt faktum, och vi brukade inte banalisera skönheten genom att idissla den. Med Kurt var det en annan sak. Han hade varit borta ett år, och efter skyttegrafvarnas mörker och fältlivets tröstlösa enformighet, där ledsnaden utfyllde intervaller-na, måste Stockholm i vårskymning verka som en uppenbarelse.

Doktor Hybbinette har inte hållit räkning på hur många välgörenhetskonserter han sjungit vid under årens lopp och det är skada, det skulle nog blifvit ett aktningvärdt tal, förmodligen fyrsiffrigt. Men sälja sin sång och uppge sitt yrke som läkare har han inte ens af de mest storslagna erbjudanden kunnat förmå sig till. En italiensk sånglärarinna af rang, som utbildade fru Hybbinettes röst, hade förgäfves försökt öfvertala hennes man att gå in vid scenen. Hon var så öfver all beskrifning hänförd af doktors röst, då hon hörde den. Men inga öfvertalningar hjälpte och till sist tycktes hon uppge hoppet. Men då den underbara doktorn och hans fru lämnat henne för sista gången för att fara hem till sitt aflägsna land, fick hon en idé. Hon störtade ut efter dem i trappan och ropade med sin höga klingande röst, som gaf eko i det gamla palatsets väldiga förstuga:

— Monsieur et Madame, il faut fabriquer un ténor!

Om det nu är le ténor, som ljuslockig och knubbig sitter vid sin mammas och pappas sida i lille Styrbjörns gestalt är icke godt att afgöra än, men nog söker han öfverrösta både sin pappas och sin mammas sång, berättar hans mamma, och fast han inte för tillfället är disponerad att sjunga för den främmande tanten, så kan han redan många små visor.

Det är tid för doktorn att se till sina patienter, men innan vi lämna detta konstnärshem, där äfven en stor läkare är inhyst, inviger oss doktor Hybbinette i en af sina svagheter. Som alla storheter har han sin hobby, och den heter vackra mattor. Det finns icke så få af den sorten i våningen, — en del har doktorn fiskat upp på sina många resor — och han har för dem den tillgifvenhet, som endast den verkliga mattkännaren kan förstå. Här är nu en från Bokhara, som kanske ligger hans hjärta närmast, men så är den också utsökt i sina milda, varma färgtoner.

När vi skiljts från doktor Hybbinette och hans älskvärda fru, dyker ett minne upp från föregående långt tillbaka liggande journalistiska upplevelser. Det är ute på Eugeniahemmet och föreståndarinnan, som visat nyanläggningarna, kommer att nämna hemmets läkare.

— Man skulle kanske tycka, säger hon, att dessa stackare på Eugeniahemmet icke betydde så mycket, att de kunde experimenteras med i vetenskapens intresse, men aldrig att doktor Hybbinette skulle ens drömma om något sådant. Han är lika öm om dem som om de vore hans egna barn!

Sådan är sångdoktors popularitet, fotad på många tack-samma hjärtans oskrymfade tillgifvenhet.

ETH. K.

Vid den första brasan.

Ren som ett afläget minne i höstsolsdag som nu dör svinna dungar och gårdar i skymningen nedanför — bygden vi lyckligt sett lysa ännu en — sista? — gång långt bakom stadens murar här från vår stadsbalkong.

Tycker du icke dig känna en andning af sorgset farväl ute från vida marker, som bundit med kärlek vår själ? — Sommarens sagorike, sluter det icke sin port åter för drömmarbornen som det så ofta gjort?

Smyger din hand sig i min, och med vemod bräddad din blick vill i mitt öga läsa tröst för den syn som gick: — Ja, nu för vinter nalkas, mörker och dystertid. Slutna i ensamhet nära ska' åter vi kämpa vår strid.

Låt oss till vintern vigas vid eldens renande ljus, skingra med brasans låga köldskuggan i vårt hus, liksom vi skingrat den fordom vid vandringslägret en gång, möta med heliga makter mörkret: med eld och sång!

Ser du hur klyftans väldiga skuggor dansa och fly, inne från svarta skogen hör stråtdjurens klagogny! Lurande rundt omkring oss kyliga höstmatten lagt tungt sin dödningehand på bröllopsommarens prakt...

Vida vägar vi vandrat sjunkit i dunkel ner, töckenhöljid ligger leden, som morgondagen oss ger... Hvar vi vår vinterhärd reda, hvar vintervistet skall tas — tänkte vi mycket på det under sommarens lekar och ras?

Sjönk du ej ofta dödstrött till ro mot nattlägrets ris, fruktande före gryning bli ylande rofdjurets spis — Knöt jag kring nötta vapnet sårad och tröttad hand, icke vågande lycka ögat från härdens brand...

Var det för tusen år sen — — — var det icke i går, som du vid lägerelden läkte mitt sinn', mitt sår, gaf mig för bräckliga värnet ömhet och godhet huldt, fastän ditt eget lif var af smärta och vemod fullt...

Kom vi ur skuggornas skog omsider — ur motgångens år — vet vi hvart ödsliga vägen åter mot natten nu går?... Kom då, min vän, som fordom vid lägerelden en gång möta med vigda makter vi mörkret: med eld och sång!

OTTO LUNDH.

Han hade alltså fått nog, Kurt. Kanske kommit till insikt om att världsplanen icke ändrades genom att han stack ihjäl några engelsmän mer eller mindre. Han hade besjälats af den tyska andan och den germanska samhörigheten under studieåren i Düsseldorf, ett lättanvändligt offer för samma suggestion, som dref tusentals soldater till anfall mot hvarandra. Hans förnuft hade haft en mycket ringa del i hans beslut. Känsloerna voro i svallning, hans hjärta klappade för kamraterna därnere, och detta, plus en god portion svensk äfven-tyrlust, dref honom att skaffa sig ett pass och skynda till fronten.

Vi hade väntat att få se hans skissbok full af spännande detaljer: skyttegrafvarnas mullvadsgångar, stridernas rasande taifun, de stupades förvridna anletsdrag. Lifvets mest skräckfyllda scener tvingade in på vår syn. Men boken var tom. En massa hvita blad som vi bläddrade igenom utan att förstå. — Hur kunde du låta ett sådant tillfälle gå dig ur händerna?

Han ryckte endast på axlarna. — Nu skulle jag kanske kunna det, men inte då. Inte när man har det in på sig.

Och som jag satt där med Kurt Winters tomma skissbok på mitt knä, tyckte jag att de hvita bladen talade ett tydligare språk än någon realistisk bataljmålning skulle förmått. Jag safte dem i förbindelse med hans eget ansiktsuttryck, och jag förstod, att hvad människan känner djupast, af förtvivlan, smärta eller fröjd, det måste för den oinvigde förbli en bok med blanka blad. Där lifvet trycker sitt djupaste insegel, räcka orden och uttrycksmedlen icke till.

Här sultto vi och kannstöpte om möjligheterna till fred, resonerade kallt och objektivt om den framstötten och den, ty att entusiasmeras för den ena eller andra sidan, det orkade vi inte längre, medan han där borta varit midt i den helveteseld, som vi endast glimtvis anade, undfått sitt elddop och förvandlats till en

Prenumerationspris:

Vanliga upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 7.50	Helt år	Kr. 9.50
Halft år	» 3.90	Halft år	» 5.—
Kvartal	» 2.50	Kvartal	» 2.50
Månad	» 1.—	Månad	» 1.25

Iduns byrå och expedition, Mästersamuelsg. 45.

Stockholm.		Mästernyckelg. 45.	
Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.		
Kl. 10—4.	Kl. 9—5		
Red. Högman: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskont.: Riks 16 46 Allm. 61 47.		
Kl. 11—1.	Kl. 9—5		
Verkst. direktören kl. 11—1.	Riks 86 59. Allm. 43 04.		

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
30 öre efter text.	Utländska annonser: 35 öre efter text 40 öre
35 öre & textside.	& textside, 20% förh.
20% förhöjning för särskildt begärd plats.	för särsk. begärd plats.

annan än vi. Ty det stod inte till att bortresonnera. Han var en främling för oss, isolerad genom en mystisk mur, som reste sig mellan hans själslif och vårt. Han hade varit därborta vid evighetens strand, fast böljeslagen åter sköljt honom ut på djupet, han hade sett och uppleft sådant, som vi endast erfarit genom tidningar eller böcker, och han var en märkt man. Jag såg det på de nålhvassa rynkorna i pannan, på den frånvarande blicken och på läpparnas hårda linje. Ansiktet hvilade inte ens nu, när han stod och såg ut öfver staden och vattnef med konstnärens känsliga öga för valörer.

Han var endast endels med oss. Han såg syner, som vi inte kunde se. En häxdans af kämpande kroppar, som skulle förfölja honom till hans sista stund. Den glada omedelbarheten var borta. Det märkte vi redan under middagen, men förändringen satt djupare än så. Den lilla flickan, som var hans trolovade, följde honom ängsligt med blicken. Hon kände att det fanns afgrunder, dit inte ens hennes kärlek nådde, och hennes ögon fingo ett uttryck af plågsam ovissheit. Det var något obeskrifligt vekt och rörande öfver hennes drag, något af den första vårdagens snabba, ljusa skiftningar. Med en suck vände hon sig åter mot Paul, som hållit ett anförande om den moderna konsten.

Hon förstod den inte, sade hon enkelt. Hon älskade sin hembygds konstnärer. En gammal korsvirkesgård, som låg och drömde på slätten, pilarnas fantastiska inslag i landskapet och de stora, enkla linjerna af jord och himmel.

Hon sade det med sådan öfvertygelse att Paul förstummades, och vi andra dolde våra skeptiska miner.

Då kom Kurt fram till oss. Han rörde om i elden och lågorna fladdrade upp med ett muntert sprakande. Det var när han böjde sig ned som jag lade märke till en underlig berlock i hans urkedja, och då han satte sig bredvid mig, bad jag att få ta den i närmare skärskådande. Hans ansikte fick ett sådant besynnerligt uttryck, att jag genast ångrade min nyfikenhet, men han lösgjorde under tystnad berlocken från sin urkedja och räckte mig den. Sedan fände han en cigarett.

Jag synade den lilla tingesten, som jag höll i min hand och beundrade den konstskicklighet med hvilken arbetet blifvit utfördt, utan att kunna bli klok på hvad det egentligen skulle föreställa. Närmast liknade det till formen ett horn, Ljungby horn och pipa, flög det mig i tankarna, och dess konsistens var någon grumlig, hornartad materia med svag opalglans. Upphåll var hornet orneradt med konstnärligt utförda guldsirater. Det var något egendomligt och hemlighetsfullt med tingesten som fascinerade.

— Nå, ser ni inte hvad det är? frågade Kurt, sedan han dragit några bloss på cigarett.

Kamraterna hade samlat sig omkring mig, och röken från deras pipor och cigarett insvepe mig i ett moln.

— Det är någon besynnerlig stenart.

— Nej, inte sten, snarare horn, färgen är grumlig.

Berlocken vandrade ur hand i hand, men Kurt endast skakade på hufvudet åt våra gissningar.

Han satt som en mörk, hemlighetsfull buddhabild med korslagda ben, plötsligt kom det lif i dragen, han kastade cigarretten och utbrast: — Den där tingesten har kostat många människor lifvet.

Andtligen hade vi sparat upp något af intresse. Kurts talförhet, som varit förseglad med sju insegel, hade låtit upp. Vi hade ju väntat krigsskildringar och upplevelser, som i realistisk styrka skulle överträffa de rövvarromaner vi slukat i vår ungdom. Detta gaf uppslag till något ännu bättre, en dröm, en saga, en glimt från äfventyrens värld.

— Berätta! ropade vi med en mun.

Timman var som skapad för förtroliga meddelanden. Skymningen stod buteljgrön mot rutorna och vildapelns grenar sopade öfver takpannorna, medan elden ömsom fallnade, ömsom sprack ut i hektiskt röda flammor.

Kurt satte sig tillrätta i stolen.

— Att ni som åtminstone gått igenom fem klasser i läroverk och läst biologi inte genast såg att det är en tigerklo, sade han. Men, fortsatte han, inte någon vanlig tiger, utan den farligaste, grymmaste och mest blodtörstiga af alla Bengalens figurar.

Vi kände alla en rysning af välbehag.

— Men hvarifrån har du fått den?

— Ja, det har sin historia.

Han försjönk åter i tystnad, och ansiktet fick samma frånvarande uttryck som jag förr varit i tillfälle att iakttaga.

— Berätta mera, Kurt.

Hon smög sig intill honom, ifrig som ett barn att få höra en saga och möjligen med skymten af en aning att hans berättelse skulle lämna henne nyckeln till en hemlig chifferskrift.

— Ingen af er förstår hvad det vill säga, sade han, som om han upptagit en afbruten tanketråd, ingen som inte själf varit med. Engelsmänen kallar det a beastly business och det har de rätt i, men ord kan ändå aldrig uttrycka hvad vi menar. Jag vet bara att jag förr dödar mig än att jag går ut i det igen. Man tror att det är modet, äran och fosterlandskärleken, men det är mjuka kroppar att trampa på, det är blodet och stanken, det är skrik, som ännu skär i mina öron. Vet ni hvad det vill säga att rensa en skyttegraf? Vet ni hvad taggträdsstängsel vill säga? Har ni sett sprattlande flugor fastna i människospindlarnas nät? — Jag vet inte hur jag kom igenom det, men vi fick tillbaka skyttegrafven, och när jag sedan letade efter min kappa, fick jag se att det låg en död skotte inrullad i den. Det var månjust den kvällen och hans drag etsade sig fast i mitt minne. Han hade rödt hår, och det ena ögat stirrade emot mig. Han måste ha varit enögd. Vid munnen upptäckte jag ärret efter ett svärdshugg. Kroppen var redan kall och styf, jag rullade helt kallblodigt ut den ur kappan och återtog min egendom, men samtidigt fastnade mina fingrar i en smal guldkedja, vid hvilken den här talismanen var fäst. Efter alla sinnesrörelser gick jag i ett halft medvetlost tillstånd, men innan jag somnade stoppade jag ned tingesten i min bröstficka. Sedan har jag alltid burit den på mig. Åter tystnade han.

— Men, var det någon som invände, hur kunde du veta att det var en tigerklo, och att den grymmaste och mest blodtörstiga tiger i Bengalen varit ägare till den?

Kurt liknade ett urverk, som dras upp. Han var åter inställd till en ny melodi.

— Det var en dröm jag hade ett par veckor senare. Jag vet förresten inte om det var en dröm, men jag låg intagen på ett fältsjukhus, hade fått ett skottsår i pannan, och man påstod att jag legat i feberfantasier. Emellertid minns jag alldeles tydligt att den

döde skotten kom fram till bädden och stirrade på mig med sitt ena öga.

— Hvad vill du? frågade jag, jag har aldrig gjort dig något ondt.

— Du har min talisman, sade han, tigerklon från Bengalens grymmaste tiger, som kostat hundratals människor lifvet och som en indisk yogi invigt. Tre gånger får du önska, och dina önskningar skola gå i uppfyllelse, men sedan återtar jag mitt lån.

Och så försvann han. Alldeles som ringens ande i Tusen och en natt.

Vi sutto ljudlöst tysta, men den lilla skånska flickan andades hörbart och hennes ansikte var blekt.

— Naturligtvis var det feberfantasier, sade Paul, hvad skulle det varit annars.

Men tonfallet var inte öfvertygande. Det hemlighetsfulla hade slagit sin tigerklo i oss.

— Har du önskat något? undrade en röst, som sväfvade på målet.

Vår moderne Aladdin smålog. Vi sågo hans tänder blänka.

— Hvad skulle du själf gjort i samma belägenhet? Vi värjer oss mot det öfvernaturliga, vi stöter det ifrån oss, vi ler skeptiskt och öfverlägset, men under det vi ler, sitter tviflet på lur i vårt hjärta. Om också förstandet kittar ihop alla håll, finner öfvertron alltid en springa att tränga igenom. Naturligtvis önskade jag. Första gången var det då professorerna påstod att jag aldrig skulle få tillbaka min syn, men nu ser jag i alla fall lika bra som någon af er. Andra gången önskade jag att hinna hem till min fars dödsbädd. . .

— Och tredje gången, afbröt flickan andlöst.

— Det var då jag mötte dig.

— Å Kurt, du skulle sparat den tredje önskingen. Nu kan han hämta tillbaka sitt lån.

— Lilla toka, han lät handen glida genom hennes hår, där han nu är, därifrån vänder ingen tillbaka.

Hon lutade sig tyst intill honom, och vi andra, som inte ville störa stämningen, hade ingenting att tillfoga.

Vi bolmade på våra pipor medan elden långsamt brann ned och vårnattens ljusa skymning fyllde rummet. — — —

Några dagar senare möttes Kurt och jag vid Centralstationen. Vi skulle resa ned till västkusten på ett par veckor och vara flitiga. Vi voro nere så godt som i sista minuten, stadsbudet skyndade före med våra väskor och målaroskrin, och sedan vi väl kommit in i kupén, blåstes tåget af. Kurt kastade upp våra effekter på nähyllan och jag torkade svetten ur pannan. Det var en 2:dra klassens rökkupé och vi hade endast en medpassagerare. Han upptog fönsterplatsen midt emot mig och satt fördjupad i en tidning. Jag ägnade honom ingen uppmärksamhet. Svenskens djupt rotade skygghet gjorde att jag helst isolerade mig på järnvägsresor, och dessutom hade jag redan sällskap. Steg mannen af i Katrineholm eller Laxå kunde vi disponera de två sofforna för egen räkning, om turen var god.

Jag hade försett mig med några tidningar, och sedan jag ögnat igenom rubrikerna på första sidan, började jag som vanligt relatera världshändelserna, då jag plötsligt fick känna Kurt Winters hand i ett krampaktigt grepp om mitt knä. Hans ansikte var hvitt som limfärg och blicken stirrade skräckslagen på passageraren midt emot, som låtit tidningen sjunka.

Ett ögonblick var tillräckligt.

Sänd Edra

Klädnings-, Blusar, Kappor till Kemisk Tvättning eller Färgning, Gardiner, Möbiltyger, Kud-dar m. m. rengöras snabbt och omsorgsfullt hos
A.-B. C. O. Borgs söners Fabriker & LUND.

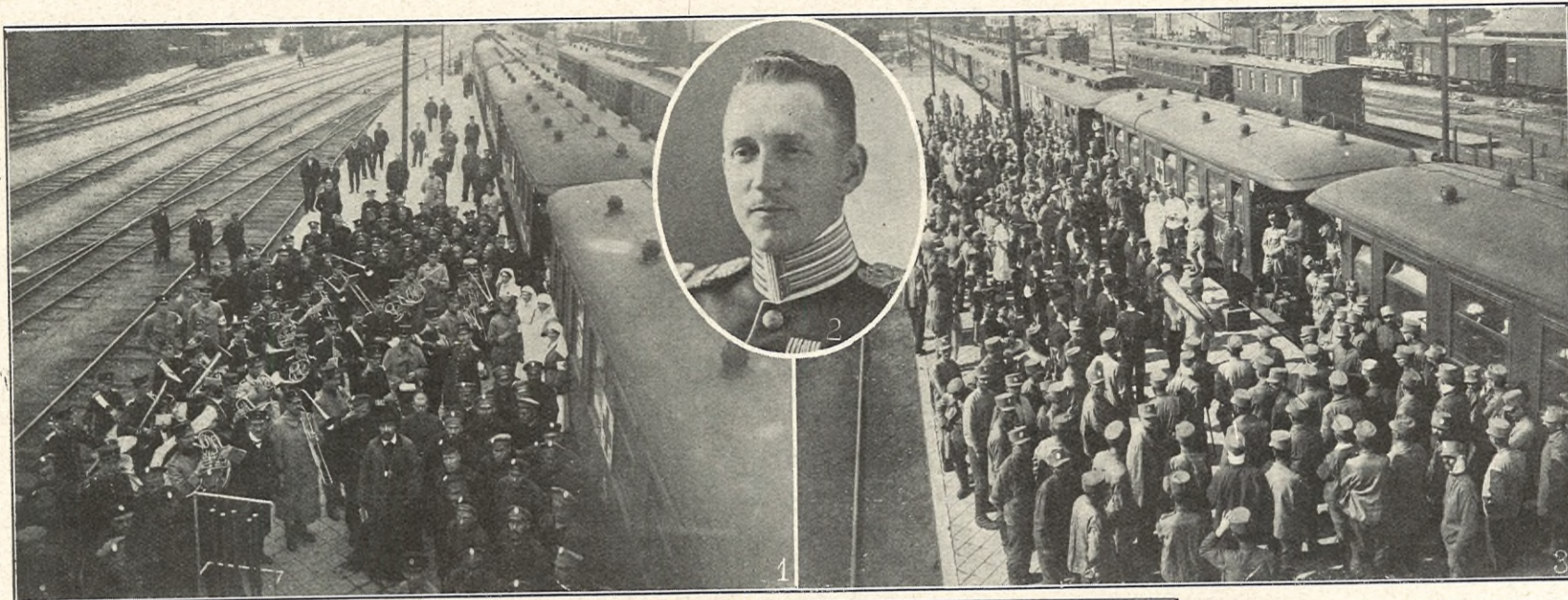
Kungl. Hofjuvelerare

K. ANDERSON

Prima Nysilfver

Praktikatalog gratis och franco

Stockholm och Göteborg.

Jag kände så väl igen honom som om hans bild alltid varit inristad på mina ögons näthinnor. Det röda håret, det ena, klarblå ögat och ärret vid mungipan samt den omisskännliga skottiska typen.

Drömde jag, eller var jag vaken?

Det var barndomens oersonliga spökrädsla, som kom krypande öfver mig. En känsla, som förlamade alla nervcentra. I samma ögonblick rusade tåget in i Liljeholmstunneln, och det blef nattsvart mörker omkring oss. Ännu kände jag Kurt Winters krampaktiga grepp om min knäskål, men ingen af oss rörde sig. Ingen af oss yttrade ett ord. Sekunderna tycktes som timmar.

Ändligen ljusnade det, rökskyarna böljade förbi fönstret och dagsljuset strömmade in. Platsen midt emot oss var tom. Hade jag varit offer för en hallucination, eller var suggestionens makt så stark, att Kurt Winters fantasiskapelse kunde manifesteras för min syn?

Jag kände samma befrielse som då man vaknar upp ur en mardröm och var nästan färdig att skratta åt min oersonliga rädsla nyss. Men Kurts ansikte var lika hvitt, och jag såg att hans panna var fuktig af svettpärlor. — Han har tagit den, hviskade han och pekade på sin tomma urkedja.

Jag uppreste mig mot det vanvettiga i tanken. Att något sådant kunde inträffa i vår nyktra tid i en järnvägskupé på västra stambanan. En förvillande likhet hade upprört Kurt, berlocken hade han naturligtvis tappat förut och mannen, som blifvit störd af vårt prat, hade i skydd af mörkret sökt upp en annan kupé. Det var på så sätt alla öfvernaturliga historier kommo till. Man sammanband omständigheter, som inte hade med hvarandra att skaffa. Jag ville stöta det öfvernaturliga ifrån mig, men det satt på lur med smala, lysande rofdjursögon och väntade på springan, som skulle släppa det igenom. Kurt Winter och jag kommo aldrig till västkusten. Han måste stanna på ett hvilo-hem i Göteborg, och det drog om månader, innan han öfvervann chocken.

Själf står jag alltjämt tviflande mellan vetenskap och övertro, frågande mig om den varit en dörr, som slagits upp till den värld, som för oss verklighetsmänniskor så sällan låtes upp, eller om det hela blott varit en slumpens och fillfälligheternas blinda lek.

Krigsinvalidernas rast i Örebro.

På resa genom vårt land ha krigsinvaliderna vid sin ankomst till Örebro uppvaktats af Kungl. Lifregementets grenadierers musikkår under ledning af uppvaktningarnas initiativtagare löjtnant Gustaf Björkqvist. Dessa uppvaktningar ha pågått sedan 1915 och i regel ett par gånger i veckan. 1. Ett ryss-tåg. 2. Musiklöjtnant Gustaf Björkqvist. 3. Tåg med tyskar och österrikare. 4. Öfverläkare Ekroth hyllas vid Halsbergs station af tyska och österrikisk-ungerska delegerade i anledning af hans sista resa med invalidtåget. E. Sjöqvist, foto.

Är Luther tråkig?

EN VAN UTMANADE MIG EN GÅNG MED det nonchalanta yttrandet:

— Jag tycker Luther är en gammal rätt ledsam figur.

Då ville jag svara med tillbörlig grofhet:

— Åh hut! Antingen menade du inte hvad du sade, eller också är du förstockadt obildad i ämnet. Ja, jag vet ju, att du snarare är öfverkultiverad, blaserad på det hela taget. Att jag ändå har lite hopp om dig, beror på, att jag tvärs igenom din franska ironi spårar något af den äkta humanisten, konstnären och sanningssökaren.

Hvad annat man må beskylla Luther för, men tråkig är han inte!

Jag kan förstå, att Luther för en del bleka individer är för groflemmad, han har så buskiga ögonbryn, hans modiga tal är dem för bastant. Men tråkig — du säger det som en utmaning, för att jag skall få en hälsosam harm i mitt försvarstal.

— Handen på hjärtat, har du aldrig suckat öfver katekesläxan?

— Handen på hjärtat, var verkligen lillkatekesen så betungande som ynkan det ville få oss att tro?

Jag hörde en gång en föreläsning i etik af professor W. Herrmann, Marburg, där han på ett

nästan paradoxalt sätt betonade, att arbetet måste blifva oss rätt surt (recht sauer), om det skall hafva sedligt värde. Han ville väl ej därmed säga, att vi skulle vara riktigt sura under vårt arbete. Emellertid vill jag erkänna, att alla utantill-läxor i min barndom gjorde mig — någon — plåga. Hur har dock icke klagan öfver "det själlösa katekesplugget" själf blifvit en inpluggad fras i modern barnavård! Var det bara Luthers H v a d ä r d e t? som lärdes utantill? Var det inte också grammatikregler med exempel och undantag och — enligt den "imitativa" språkmetoden fordrades hela eller halfva sidor tyska, franska, engelska ofta skäligen

själ-lösa texter utantill. Nu tror jag visst, att en del af detta plugg hade sitt värde, men inte blef katekesplugget det värsta plugget, om man ville vara ärlig. Det var också geografiska namn i massa och årtal i historien, som måste pluggas in. Och formler i fysik och kemi, satser i Euklides etc? Var då inte det också tråkigt (= besvärligt) att lära sticka afvig och rätt utan att tappa maskor? Och forma likadana bokstäfver i välskrifningsbokens långa rader?

Hvad fick man utan besvär?

Jag har tagit mig det omoderna orådet före att försvara katekespluggen, men har jag därmed bevisat, att Luther ej är tråkig? Jag har bara i förbigående sagt, att utantilllärandet — som, ofta för begåfvade barn — är påkostande, icke inskränker sig till katekesen. —

Hur skulle en man med så genial begåfning, sådan glöd och sådan humor som Luther kunna vara tråkig! Ett par drag vill jag erinra om.

Se Luther vid disputationen i Leipzig en tidig julimorgon 1519! Doktor Eck, laddad med kyrkofädernas utsagor, lärdomshögfärdig och dispytlysten, står i ena katedern, som prydes af ett schabrak med drakdödaren Georgs bild. I den andra katedern med skyddshelgonet Martins bild står Martin Luther (vid denna tid ännu af studier och spåkningar "så utmärkt glad, att man nästan kan räkna benen i hans kropp"). Han håller i handen en doftande blombukett, och medan Eck under stigande raseri häfdar påfvedömet gudomliga ursprung — hvad gör Luther? Han luktar på blommorna. Är det inte festligt?

En engelsman, som satt till bords hos Luther, sade, att han gärna ville lära sig tyska. "Då skall ni få min hustru till informator, hon kan tyska språket och är så välfalig, att hon vida öfverträffar mig i den konsten", svarade Luther.

Under pestepidemien i Wittenberg blef Luther uppmanad att lämna staden men han stannade kvar, "om inte annat, så för det monstrum fruktan hos folket."

Hårdt grep det honom, när hans lilla dotter Magdalena dog. Men då begrafningsgästerna beklagade sorgen, sade han: "Jag har fått skicka ett helgon till himmelen. En sådan död skulle jag gärna dö i denna stund."

Ännu några Lutherord:

— Musik är en be-
dröfvad människas
bästa vederkvickelse.
— Af öfningar
till tidsfördrif tycker
jag bäst om musik och
ridderlig fäktkonst, emedan
musiken fördrifver bekymmer
och melankoliska tankar,
tornering ger kroppen hälsa
och sköna lemmar.

Om vår Herre Gud inte förstode skämt, så ville jag inte komma till himlen.

Trösteligen och friskt må man sätta allt på spel, som världen kan taga ifrån en! Livets boningar äro mycket rymligare än dödens.

Ingen människa dör af arbete. Men genom att gå lat och ledig kan folk mista lif och lem. Människan är född till att arbeta, som fågeln till att flyga.

Tyskarna veta något om Luthers värdefulla Gemüt. Äfven en respektlös herre som Heinrich Heine bekänner om Luthers dikter, att de äro "utomordentligt melodiska" och att de likna "än en blomma som växer på klippan, än en månestråle som darrar öfver det upprörda hafvet."

Hur onödigt att försvara denne hjälte!

Luther seglar i storm, i motvind, i medvind, alltid med spända segel. Odjur ser han i vågornas botten, i luften, i vattensvallet, i själfva båten — Djävulen, Världen, Köttet — men han tvekar icke om kursen, då han har Mästaren med i skeppet.

Felfri var Luther icke, och ansåg sig allra minst själf för helig. Men har man aldrig så litet gjort personlig bekantskap med germanernas troshjälte, vågar man påstå, att han är raka motsatsen till — tråkig.

AMALIA BJÖRCK.

Manuskript och bref

af redaktionell natur torde alltid adresseras till Redaktionen af Idun, ej till någon särskild medlem af densamma.

Norrländska folkskolebarn på lafinsamling.

AF ALLA DE INKNAPPNINGAR, SOM VI I dessa bistra tider måste underkasta oss, är säkerligen ingen så svår att foga sig i, som den redan nu kännbara och alltmera hotande bristen på mjölk och smör. Vårt land kan ej frambringa nödvändigt foder åt den mängd boskap vi behöfva för en tillräcklig tillgång på dessa produkter; och allt flera af ladugårdarnas båsar stå tomma.

Men ha dock alla de egna möjligheterna utnyttjats? Att de inte ha det, som på så många

Fröken Anna Kroon, ledarinna af lafinsamlingen.

andra områden i det här landet, visar sig tydligt nog genom upplysningar från Folkhushållningskommissionen till olika län att genom insamling af renlaf åstadkomma ökning af foderförrådet, en uppmaning, som kanske gifvits och följts i elfte timmen.

På ett håll har den dock ledt både till efterföljd och ett gifvande arbetsresultat, och det är i Västernorrlands län.

Den som här fått i uppdrag att leda och ordna lafinsamlingen är länsmejskarn fröken Anna Kroon som, genom sin ingående kannedom om såväl bygd som folk, varit synnerligen lämplig för uppgiften. Och någon lätt uppgift var ej detta, särskildt under nuvarande kommunikationsförhållanden.

För att ej behöfva ta en alltför dyr arbetskraft från jordbruket skulle lafinsamlingen utföras af folkskolornas barn. Färden gick nu från socken till socken, där inledande möten med föredrag höllos och se'n vidare till de olika skolorna.

Och öfverallt har det ovanliga extraarbetet ute i skog och mark utförts med förtjusning af barnen och med stort intresse af lärarna. De senare ha ej haft den minst ansvarsfulla delen däraf, ty de ha haft på sin lott att uppväga och hålla reda på, hvad hvar och en plockat. Och huru mycket således hvar och en skulle få som lön för mödan. Ty betalt skulle

de få. Och under dessa lafplockningsdagar — vanligen två vid hvarje skola — var det många barn som arbetat ihop åtskilliga kronor åt sig. Det var inte heller små massor, som under dessa dagar samlades in, som t. ex. vid Gustafsbergs skola utanför Sundsvall, som insamlade inte mindre än 9,000 kg. laf. Slutsumman af de deltagande skolornas arbete där i länet var omkring 200,000 kg. Och huru gärna barnen själfva deltog i detta arbete kan man förstå då man hör, hur en liten femåring först gick hela två mil för att få vara med och sen plockade ihop 50 kg. laf.

Det torde väl äfven blifva dem till ett kärt minne för lifvet den gången, då de som små hjälpte till att samla nödfoder — en af dessa många utvägar, som kunna stå oss till buds för att hålla vårt Sverige oberoende.

Att lafinsamlingen i Västernorrlands län gått med sådan framgång, beror nog ej minst på fröken Kroons outfrötliga energi och hennes förmåga, att väcka och entusiasmera — en förmåga, som hon otaliga gånger förut under sin verksamhet i länet gifvit prof på — än under sina studiefärder med allmogens kvinnor, än vid sitt mångfrestande yrkesutöfvande.

Men så är hon också skänka till börden med sin hembygds jordbruksintressen i blodet, intressen, som ju böra bli fruktbärande, då de såsom här bäras af kunskap och intelligens.

Hvad nu den igångsatta lafinsamlingen beträffar, så får den ju betraktas som ett experiment, då det slutliga resultatet ej kan bedömas, förrän man sett i hvilken omfattning den bedrivits, och huruvida jordbrukarna bry sig om att använda det ovanliga hjälpfodret. Det har dock försökts på sina håll och med godt resultat.

Så har man t. ex. vid en mönsterladugård i Medelpad kommit till den erfarenheten, att kreaturen — ehuru först föga hågade på den nya födan, hvarunder naturligtvis äfven mjölmängden något minskade — sen efter att ha fått den tillsatt med lite melass, fingo smak på den och slutligen åto den oblandad och gärna. Härunder ökade mjölmängden till mer än under den vanliga utfodringen. Ett resultat, som borde locka till ett flitigt bruk af renlafven äfven under tider, då man ej af foderbrist såsom nu står inför verklig mjölk- och smörnöd.

M. R.-M.

MÄSTER SIGFRID.

DETTA, SOM JAG NU SKALL BERÄTTA, ÄR väl inte stort mer än en saga — men den för väl åtminstone kunna ro sådana som barnsliga äro. Det är en saga om klockorna och om mästare Sigfrid, som var klockornas mästare.

Villst du höra't?

Klockorna hängde högt uppe i tornet, just där spiran fog vid. Och de voro tre stycken.

Enhvar af de tre hade sitt namn och sin uppgift här i världen.

Den minsta, som hade en spröd och vek ton, hette kärleksklockan, och den skulle ringa när bröllop och stor glädje var å färde.

Klockan därnäst i storlek kallades arbetsklockan. Den kallade folket samman till arbete hvarje morgon vid morgonringningen och den ljöd till aftonringning hvarje kväll att prisa Gud för den afgångna arbetsdagen.

Men den största klockan hette döds-klockan — den ljöd i allvarliga och svåra tider — och dess dofva, mäktiga klang ljöd när någon af stadens borgare fördes bort till den sista vilan under kyrkogårdens susande lindar...

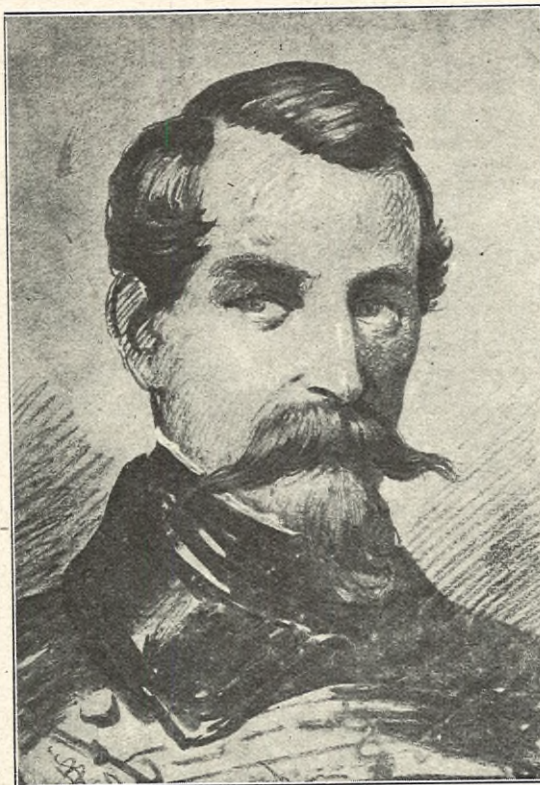
Och när klockorna ljödo alla tre på en gång — då var det helg och högtid. Allt blef så underbart stilla och fridfullt. Folket tågade helgdagsklädt upp till Guds hus och klockornas klang bar de små människornas evighetstankar på mäktiga vingar bort öfver tidens gränser...

Nu hade klockorna hängt där i tornet i flera hundra år. Ty tornet var mycket gammalt och staden var mycket gammal och klockorna hade ringt genom lustrer och sekel. Men ändå kunde de sjunga rent och klart och ungdomligt så som de sjöngo den gången, när de voro glänsande nya, nyss framgångna ur Mäster Sigfrids smältdegel.

Alltid, när klockorna ringde, stannade människorna för ett ögonblick i sina hvardagstankar och i sitt hvardagsid för att lyssna. Klockornas klang väckte hos människorna så förunderliga tankar och känslor — man kunde nästan tro, att det var något trolleri med klockorna, ty de voro ju från den gamla, goda tiden, då det ännu fanns trollkunnigt folk, som kunde ingjuta en mystisk makt i allt sitt arbete. Ja, något underligt var det, ty vid ljudet af klockornas klang fylldes människornas bröst af stormande känslor, — ibland till sorg, ibland till glädje.

Det var, som kunde klockornas klang tolka en människosjäl's glädje och sorg, lycka och ve...

"Hör så underbart vackert Mäster Sigfrids klockor ringa! Det är, som hade de ett skälfvande människohjärta i den hårda malmen."

J. C. Boklund. Själfporträtt. Teckning. (München 1850).

Af Valdemar Lindholm.

Så sadé människorna — så hade de nu sagt i mer än hundra år.

Men Mäster Sigfrid var längesedan död — och ingen visste mera om honom än det, att han gjutit klockorna och skänkt dem till staden och tornet.

Och det var kanske nog.

Ty den, som genom århundraden har genom sitt lifsarbete skänkt klang och skönhet åt tusen och åter tusen människor, han har nog inte lefvat helt förgäfvets — äfven om tideböckerna intet veta att förtälja om honom.

Människohjärtat, som människorna tyckte sig höra skälfa i klockornas hårda malm, var kanske Mäster Sigfrids ungdomsdrömmar, hans ungdoms kärlek och hans lefnads hopp, som en gång blef ingjutet i malmen och som fortlefvat genom tiderna.

Det var måhända därför, som Mäster Sigfrids klockor ännu efter århundraden klingade så vackert...

Däruppe i tornet, där klockorna hängde, var det nästan alltid mer än halvmörkt, ty torngluggarna voro stängda med tjocka träluckor. Men hvar gång, när klockorna skulle sjunga, då öppnades luckorna och då strömmade luft och sol in. Och då kunde man genom de öppna torngluggarne se ut öfver den lilla staden, som låg utbredd där nedanför med små, lustiga, låga hus och trånga, krokiga gator och gränder. Så hade staden legat där nere i århundraden — och klockorna hade sjungit för den i århundraden och allt var sig ändå likt...

Det var, som hade tiden stått stilla på denna lilla ensamma plats i världen...

— "Död af lif — lif af död" — sjöng döds-klockan öfver staden.

Och klockan visste att det var sant, ty så länge hade den lefvat, att den visste det. Och hela staden visste det — ty annars hade hela den lilla staden varit ett minne blott...

I de små, låga husen hade människor födts, arbetat, älskat. Kärlekens klocka hade ringt för dem — och arbetets klocka hade kallat dem med sina toner. Och en dag ljöd döds-klockan — och så buros de bort under hennes sång.

Men ändå var det inte slut. Det började om igen, om igen, om igen.

Död af lif — lif af död. Det är visan, som hvarken har början eller slut...

ningen i Malmö.

Paris (1854—55) får Boklund riktig "ton" i sina dukar. Färgen ljusnar, blir mera mjukt nyanserad och stämmer gärna i ett Couture-aktigt grått. B. målar nu mest små

savoyarder, gatpojkar och korgossar, ibland med tydlig influens från Murillo. Savoyardgossen, som tillhör Lunds Universitets konstmuseum, är en af hans mest finstämda Paris-dukar; tyvärr har den lidit mycket genom inslagning af färgen. Bland B:s senare målningar intager Stockholms Högskolas "Köksinteriör" en särskild rang-plats. Den kan utan öfverdrift räknas till tidens bästa interiörmålningar, koloristiskt genomförd med stor skicklighet; man lägger t. ex. märke till den briljanta effekten af kålbladens kraftigt blågröna mot rummets varma, bruna och gula toner. Här är ej så litet af de gamla holländarnas intimitet och färgkänsla i denna bild. H. H.—g.

Köksinteriör. Efter en oljemålning af J. C. Boklund.

Boklundsutställ-

TILL FIRANDE AF 100-ÅRSMINNET AF Johan Christoffer Boklunds födelse har Konstföreningen för Södra Sverige föranställt en omfattande utställning af Boklunds arbeten å Malmö museum.

Boklund är ju väl känd såsom Carl XV:s vän och den egentliga ledaren i den stora konstnärskrets kungen samlade kring sig, vidare som lärare och direktör vid akademien samt som en gammalmodig, stelbent historiemålare. Hvad man däremot icke känner till, är att han i sina bästa ting är en verklig konstnär, en målare så god som någon af kamraterna (Höckert undantagen, förstås). Utställningen i Malmö visar detta med all önskvärd tydlighet. Redan från Münchentiden (1846—54) finnas här flera godt målade interiörer och stilleben, ibland lite hårda i färgen, men merendels kraftigt och säkert upplagda. I

Savoyardgosse lagande ett instrument. Efter en oljemålning af J. C. Boklund.

II.

Men detta är ju en saga, och jag skulle berätta om Mäster Sigfrid och om den gamla staden och det gamla tornet — och klockorna.

Hur gammalt allt detta nu är, så fanns det en tid då staden var mindre än nu och tornet var nytt — och klockorna funnos ej.

Och det var den tiden detta hände. Alldeles som nu frängdes de små husen intill hvarandra i långå, oregelbundna rader. Gator och gränder voro trånga, krokiga och mörka. Men på baksidan af hvarje hus fanns där en liten rosengård — en liten täppa, där de unga om aftnarna sutto och talade om sin kärlek eller de gamla om sina minnen...

Men, uppe vid torget låg borgmästarens hus. Det var större än de andra, och det var af sten med flöjlar på taket och djupa mörka fönsternischer.

Men utanför borgmästarens ståtliga hus spirade inga rosor och blader — endast maskrosorna, som frängde fram mellan stenarna på torget.

Och däruppe i en af de djupa fönsternischer satt borgmästarens dotter, den sköna jungfru Gisela och drömde vakna drömmar...

Djupt lågo hennes ögon under mörkt skuggande ögonbryn — det sades att jungfru Gisela var en stolt och öfvermodig kvinna, en värdig dotter till den karske och mörkvulne borgmästaren.

Mörkt blickade oftast hennes ögon, och järnhård var munlinjen i vanliga fall. Men när jungfru Gisela nu lät blicken gå ut öfver den lilla staden, tills den stannade vid en liten rosengård, längst borta vid den yttersta utkanten, då var det, som hade det järnhårda draget lösts i ett stilla, nästan smärtsamt leende och ur ögonens mörker sköt en stråle sol, som lyste upp hela hennes ansikte...

Det var minnenas makt, som åstadkom denna förändring för ett ögonblick hos den annars så stolta jungfru Gisela.

Där, i den lilla rosengården, i utkanten af staden, hade jungfru Gisela tillbragt den lyckligaste delen af sitt lif.

Och när hon nu satt här i det stora, mörka, kalla stenhuset, omgifven af prakt och ståt, när hon nu var den stolta, hårda jungfru Gisela, som utan att blinka kunde åse, hur en stackare, som förtjänat henne eller hennes far, blef piskad till döds vid pålen därute på torget — ja, då växte ändå ibland i hennes minne rosengården i stadens utkant till en stor lustgård, större och härligare än någon annan på jorden. Och stugan blef ett slott — och gumman, som bodde där, ensam med sin katt, var en mäktig fe.

Ja — och så var det en prins också... En sagoprins, som gick sida vid sida med jungfru Gisela genom hennes barndomsminnens brokiga lustgård...

Och vid det minnet ljusnade jungfru Giselas blick och hennes mun log ett smärtsamt leende...

Men i nästa ögonblick var hon den stränga jungfru Gisela igen.

Och den härliga lustgården var bara en liten eländig täppa i stadens utkant. Och slottet — det var en liten, fallfärdig stuga. Och féen — den mäktiga sagofén — ja hon var en gammal gumma — och sagoprinsen...

Ja — sagoprinsen! Hvar var han? Jungfru Gisela suckade lätt och strök sig öfver pannan med de fina, smala, hvita fingrarna...

III.

Borgmästaren, Jesper Krug, var, såsom det redan blifvit förtäldt, en mörkvulne och barsk herre, en karsker krigare hade han varit i sin ungdom, men sorger, som ingen visste, hade gjort honom så mörk till sinnes sedan han blef ämbetsman och borgherre.

En hård tid hade fostrat honom — och hård hade han blifvit.

Med järnhand skötte han sitt fögderi, och ve den, som sökte sätta sig upp mot hans befallning! Den slog han skonslöst ned.

Ej ens sin egen hustru skonade han — fast det sagts, att han en gång älskat henne och för sin kärleks skull tvingat sig till henne med gods och våld.

Hon var liten och svag och vek, och hon tynade bort bakom stenväggarna. Hennes ord voro milda när hans voro vilda...

Men hennes kind blef blekare och blekare, och till sist blef hon död och å bäre lagd.

När detta hände var den lilla Gisela bara fyra år gammal.

Och då den myndige Jesper Krug ej likade omaglingar och platt intet förstod sig på sytebarn, lät han sända bort den lilla Gisela till gamla Barbro, som en gång varit moderns amma, men som nu bodde ensam i en liten stuga i utkanten af staden.

Ja, riktigt ensam var mor Barbro ej ändå, ty hon hade ju hos sig sin dotterson, Sigfrid.

När lilla Gisela kom till mor Barbro stuga var lille Sigfrid redan hela åtta år gammal.

En duktig pojke var han, och modig och stark. Men också envis.

Hvad han en gång saft sig i sinnet, det dref han igenom — det fanns inga hinder för honom där han ville fram.

Mor Barbro brukade nog ibland jämlra sig öfver den envise pojken. Men det hördes nog på tonfallet, att jämlern inte var så djupt känd och så allvarligt menad. Hon böjde sig nog mer än gärna under pojkens tyranni — han var ju i alla fall en sådan hjärtans snäll och beskedlig pojke.

Men sedan den lilla Gisela dragit in uti den lilla stugan var det snart förbi med Sigfrids själfhärskaredöme. Ty det var något i lilla Giselas mörka ögon, som kräfde lydnad. Inte Sigfrid — ja inte ens mor Barbro själf kunde stå mot det där.

Men Sigfrid lät sig så gärna kufvas — ty kunde ung Gisela blicka mörkt så kunde hon ock en annan gång le ljusst och vänligt som ingen ann'. Och slog hennes hand en gång, så smekte den en annan gång — och en smekning kunde förtaga svedan af tio slag...

Och så växte de båda upp. De lekte i mor Barbro rosengård i kapp med fjärlarna, så lång dagen var. Och när aftonen kom, sutto de vid hårdn och hörde mor Barbro berätta om ridare och jungfrur och om jättar och troll och dvärgar, som hamrade guld i månens sken.

Ja det var underbara sagor. Mor Barbro kunde berätta, hon. Och barnen lyssnade med undrande ögon...

Och ären gingo...

VI.

Nu kom den tiden, då jungfru Gisela var fjorton år och Sigfrid en adertonårig yngling af ståtlig växt och utseende.

Då hände det, att borgmästaren Jesper Krug erinrade sig, att han hade en dotter, en jungfru, som snart skulle kalla giljare till gårds med ryktet om sin dygd och sin fågring.

Och så sände Jesper Krug ett bud till mor Barbro att nu kräfde han sin dotter igen, med tack för det, som varit.

Men mor Barbro mente tro på, att det ej var brädt. Jungfru Gisela vore ännu föga skickad att utan ledning härska i borgens salar.

Med det budet vände faderns sändemän åter. Och Jesper Krug fann talet klokt — hvarför han sände nytt bådskap:

"Jungfru Gisela skall sändas till klostret att där inhämta nyttige kunskaper så som tidens sed kräfer, att hennes uppfostran blir fullbordad."

Mot slikt bud gällde intet snorkeri — det förstod mor Barbro fuller väl.

Och så skulle då jungfru Gisela resa dit bort till klostret.

Men Sigfrid skulle följa jungfru Gisela till vägs. Han och några af borgmästarens svenner skulle vara henne ett skyddande följe. Ty det var en orolig tid, och stigmän lurade i skogarna.

Resan gick dock lyckligt. Och just som jungfru Gisela och ung Sigfrid redo fram ur skogsbyrnet började klostrets klockor att ringa till vesper.

Det var i solgången och solens sista strålar dallrade öfver det gyllene korset på klostrets spira.

(Forts.)

“Hem och kök“, en utställning i dyrtid.

DET KAN VARA BÅDE SVART OCH HOPPfullt att vara husmor numera, ibland dock mest hoppfullt därför att det finns många villiga hjälpare mot svårigheterna. Föreningen för rationell hushållning i Stockholm har gjort till sin uppgift att sätta folk in i hur man på bästa sätt skall reda sig med de möjligheter, som stå till buds och för att ge en nyttig åskådningsundervisning har föreningen i dessa dagar anordnat en utställning, Hem och kök, som blifvit så populär, att lokalen, Klara gamla folkskola, icke på långt när räcker till för de skaror, som söka sig dit från hela Stockholm.

Hem och kök är en ovanligt rikhaltig och omfattande utställning med demonstrationer af allehanda husliga rön återkommande hvarje dag, och man kan endast önska, att dylika utställningar skulle kunna komma till stånd lite hvarstans i landet åtminstone vid större industrisamhällen, där de skulle ha en viktig uppgift att fylla.

Här finns inom en ganska trång ram samladt lifet af hvarje, som en husmor har att sköta i sin gärning. Vi fästa oss särskildt vid det väl disponerade källarutrymmet med sina mångahanda inläggningar och praktiska anordningar för förvaring af kött, fläsk och det kanske viktigaste af allt i vinter — potatis. Inläggningarna, som sköfts af fru Esseen, svampbrödets kända upp-

finnare, bestå af enkla, nyttiga saker som behövas i hvarje hushåll och till konservering ha i de flesta fall används vanliga flaskor, således in- genenting som kan hänföras till lyxkonsumtion.

Födoämnesförfalskningar är en annan viktig kännedom för hvarje husmor och här finner man en kollektion ordnad af doktor Huss, som visar senap med mjöl, kakaoskal i stället för kakao med flera vanliga förfalskningar.

Att man kan göra en rikhaltig matnyttig svampskörd ännu i stockholmstrakten visar herr Hugo Stelins samling af färsk svamp.

Så ha vi karbidlamporna och kring dem samlas en massa intresserade, då de olika modellerna allt emellanåt demonstreras. Närmaste granne till dessa äro de hemmagjorda puts- och tvättmedlen och här finna vi sand, oxalsyra och tungspat. De bägge sistnämnda blandade ge ett utmärkt putsmedel för koppar och sanden kan i många fall ersätta såpan. För den som har tillgång till björkaska och som kan samla ben och fett behöfver icke såpbristen te sig hotande. Man kan också göra såpa af tvättvål, tvättpulver och varmt vatten.

Om vi skola gå rundt salen, innan vi träda in i demonstrationsköket, där olika rätter demonstreras, komma vi nu till Stockholms kolonitragårdars utställning, som är en fröjd för ögat lika mycket som för odlarens hjärta, sådana praktexemplar af grönsaker finner man här.

Ett stort intresse har skomakerverkstaden tilldragit sig, och nu komma vi till Lifsmedelsnämndens afdelning på utställningen. Hos skomakaren finner man fräsulorna, som skola hjälpa oss mot galoschbristen och som se ganska tillfällande ut, där kan man också köpa små utskurna trästycken med stift att sätta fast under sulorna, för att skydda dessa för sliting och slutligen kan man få mönster på filtskor att bära inomhus. Från Stockholms stads sexdagarskola för klädsömnad utställas en del omsydd och ändrade kläder, som väcka beundran för godt utförande, och lifsmedelsnämnden har vidare visat torkade produkter af frukt och grönsaker från torkeriet i Centralsaluhallen.

En mycket gifvande monter finner man i utställningens teoretiska hörn, där föreståndarinnan för Ateneums skolköksseminarium fröken Tilda Hansson gjort en jämförande sammansättning af hvad en familj på tre näringsenheter, d. v. s. man, hustru och två barn under fjorton år, får anslå till sin föda för att årsinkomsten, 2,000 kr., skall räcka till och familjen ändå icke bli undernär. Man måste spara in på något och hvad man utan fara för hälsan kan dra in på är ägghviteämnen, men dessa måste då ersättas med kolhydrater. Praktiskt taget ställer sig saken så att i stället för de 5½ kilo potatis, som förbrukades i veckan 1913—1914, kommer nu 12 kilo 1917. Grönsakerna ha också ökats från ¾ kilo till 4½ kilo 1917, men mjölk och gräddor ha minskats, likaså smöret till 400 gram mot omkring ett kilo smör och margarin tillsammans 1914. Det är en kost baserad hufvudsakligen på potatis, men den är noggrann undersökt och har visat sig fullt tillräcklig.

Om vi nu kasta en blick på de bränslesparande ugnarna och snabbkokaren att sätta ofvan på spisen, så ha vi fått en ganska fullständig bild af hvad denna del af utställningen rymmer.

I det inre rummet visar fru Elisabeth Ostman-Sundstrand tids- och arbetsbesparande apparater för hushållet, som utprovats vid hennes kända husmodersskola. Här finna vi bland annat den fettbesparande, dubbelbofnade stekpannan, purépressar, praktiska degspadar, smörkärnor för mindre hushåll i stad, modeller till silar, diskbalja af trämassa, där silfret icke nötes och mycket annat.

De många olika demonstrationerna af bakning med utdrysningssmedel, tillagning af hvardags- och söndagsmat lämpad för nuvarande behof, surrogatens användning och mera dylikt, kunna vi icke här gå in på.

Initiativet till föreningen för Rationell hushållning har tagits af skolköksinspektisen fröken Gertrud Bergström, ett namn, som borgar för att företaget kommer att lönas med framgång. Efter den populära utställningen "Hem och kök" kommer säkert medlemsantalet att växa mycket hastigt. Prinsessan Ingeborg, som visat ett lifligt intresse för utställningen, har nu skrifvit in sig som föreningens ständige medlem.

Frken Gertrud Bergström.

Människokvarnen

Kap. 1. Mr. N.

I.

Nykyrkans torn.
Teckning af Ludvig Nordström.

MÄNNISKO-
kvarnen låter ju lite
underligt, men jag
har inte själf hittat
på det. Jag hade
ordet helt plötsligt
i mitt medvetande i
dag, just som jag
passerat genom
"Murvälfningen"

på Strandgatan här
i Bergen. Och hvad
det ordet, dimpan-
der från himlen rätt
i mitt medvetande
ville säga mig, det är, hvad jag skall söka
klargöra.

II.

Jag är hemma i mitt hem i Djursholm i
Sverige och vaknar en morgon. Det är sju
år sen jag varit utom Nordens gränser. Jag
har under dessa sju år besökt Finland och
Norge, men jag har inte varit söder om
Malmö. I stället har jag grott in i Sverige,

allt djupare och djupare, på ett sätt, icke som
en rot växer sig fast i en bergsskrefva, utan
som en vagn på väg till någon hygglig af-
lägsen gästgivaregård sjunker ner i ett kärr.
När jag var i Norge, kände jag som en pust
af frihet, jag kände mig som från ett fjäll
seende neråt dalen, där jag mått illa. När
jag kom hem till Sverige igen, sjönk jag ner
igen i kärret.

Jag vaknar alltså. Hör smällen af ett lock
utifrån vägen, utanför mitt fönster. Jag vet
precis, hvad det är. Det är den gamle gub-
ben, som går med sopstunnan och sopar vä-
gen. Han har ett litet paket i ett snöre på
skakeln, det är väl hans frukost. Och när
jag hör smällen, vet jag, att klockan är 8.
Jag gör min morgontoalett, förtär krigsårens
hafre-välling eller kornflinge-välling, noterar
barometerståndet, vindriktningen och termo-
metern. Dagen är börjad. Går ut och möter
breffbäraren. Vi äro båda goda socialdemo-
krater, det är val i landet, och innan jag hun-
nit få tidningen, rapporterar han glädjeski-
nande: — Två nya mandat! Det går fram-
åt. Jo jo, jo, jo, det kommer, det kommer.

Hem med tidningarna. Krigskartan och
rödkritan komma fram. Fronterna justeras
på kartan efter telegrammen, landets dags-
politiska läge noteras i liggaren. Dagens
bestick är gjordt. Det är morgontimmarna i
navigationshytten.

Författaren Ludvig Nordström befinner sig för närve-
villigt uppehåll i Bergen nedskref han dessa reseuppl-
meddelar sina intryck och reflexioner gör skildringen-
steras in-

Så komma steward-pro-
blemen. Hur går det med
kolet till värmeledningen för
vintern? Få vi eller få vi
inte? Ska vi nödgas köpa
antracit? Den står i 25 kr.
hektolitern + 60 pr hl. i
hemkörning! Eller ska man
ta props? Står i 86 kr. famn
och är sur. Blir det potatis
eller blir det inte? Och så
barnen in:

— Terminsavgiften skall
betalas. Det är 7:50 extra
pr lärjunge i bränsle-avgift.

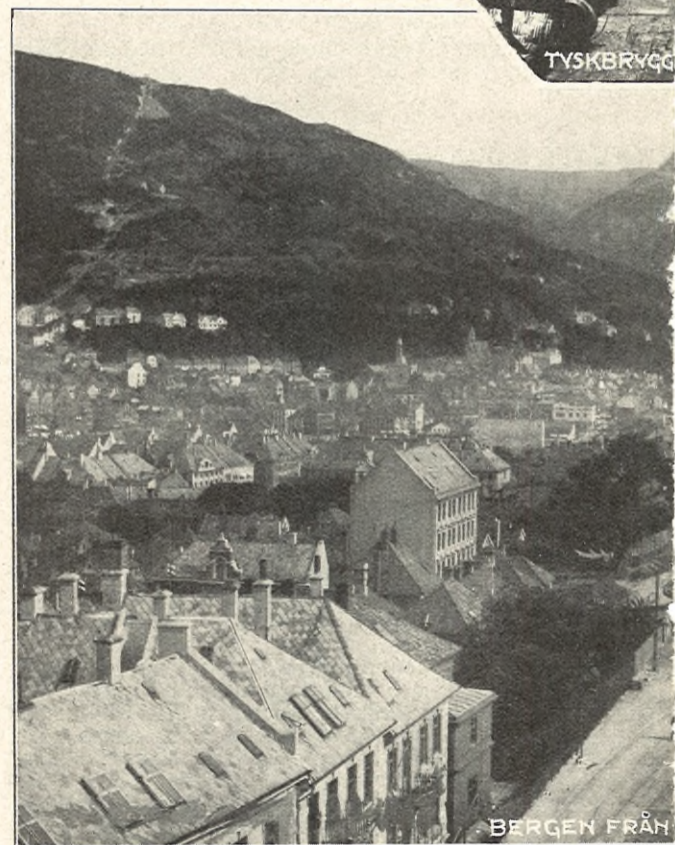
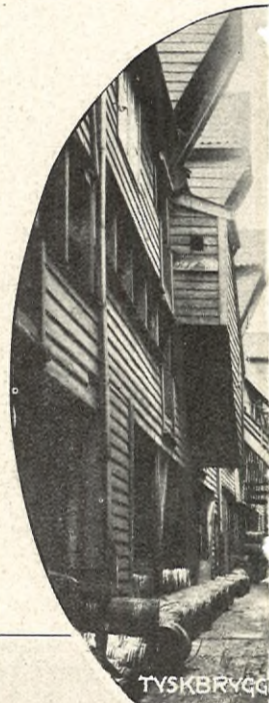
— Nej, nu...!

Frun in:

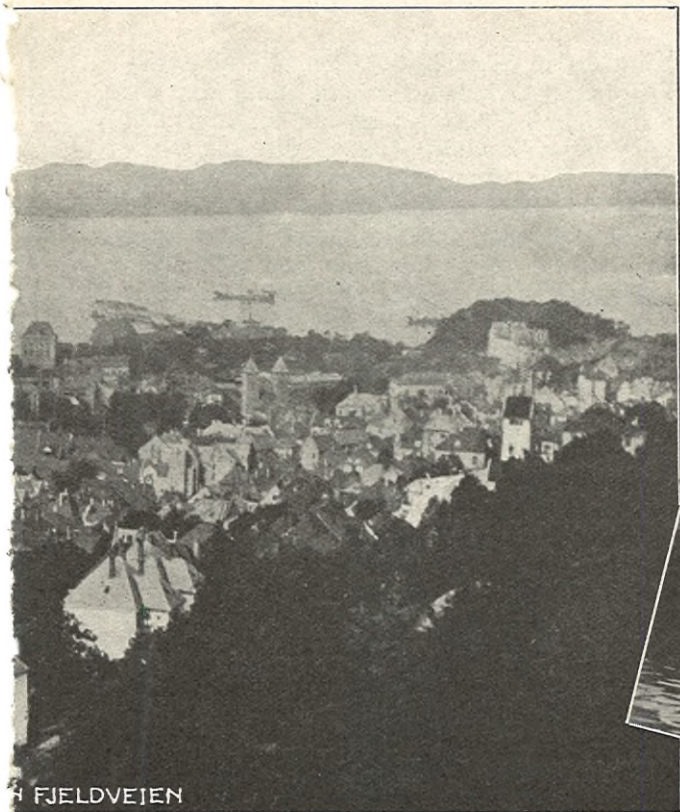
— Vi få inte mer än ett
hekto smör.

Och telefon:

— Det är redaktör X. Go-

af Ludvig Nordström

FJELDVEJEN

TVYSKBRYGGAN

farande på väg till Frankrike. Under några dagars ofri-
ofvelser för Idun. Det originella sätt, på hvilket han
till något betydligt friskare än hvad som vanligen pre-
genren.

morn, gomorn! Blir det nå-
gon historia till nästa num-
mer?

— Blir? Hvad vill ni ha?
Skrifver jag om Djäfvulen,
kan ni inte ta in, skrifver
jag om Gud, vill ni inte, af
fruktan att bli löjlige.

— Skrif om människor!

— Om att antraciten kos-
tar 25 kr. hektolitern, att
man inte får potatis längre,
fastän bondkällrarna äro
proppfulla, att...

— Skapa något vackert.
En idyll, hvad som helst.
Något vackert, något stiligt.

— Ser redaktören det
omkring sig i tiden?

— Nej, men —

— Vill ni jag ska ljuga då?

— Nej, nej, men —

— Litteraturen är slut. Den litteratur, re-
daktören vill ha. Efterkvälningarna uppfylla
alla tidningar, alla tidskrifter, alla magasin,
alla boklådsdiskar. Tjänstemän, officers-
fruar, bokhållare, polisreferenter, arrendato-
rer, hotelluppasserskor, skoputsare, tidnings-
bud, konduktörer, grevar, kommandörkapte-
ner, kritikastrar stå med halsen full. Häng
en sättmaskin som haklapp under dem, och
ni kan få allt, hvad ni vill.

— Brrrr...

Dagen är i full gång. Och den fortsätter.
Andra navigationsbesticket är taget klock-
kan ett, och sen är jag skrifbordets slaf till
middag, hvarpå aftontidningarna kontrolle-
ras, och gungstolen med pipan tar resten,
till dess natten är där och jag finner mig
framför bokhyllorna. Hvad skall man läsa?
Det är ju, som jag sagt till redaktören i tele-
fen. Den gamla litteraturen är slut. Bokhyl-
lorna äro mumie-kistor, katakomber, pyra-
mider, hieroglyfer från en bortblåst värld.

Och när jag vridit om knappen på natt-
lampan och det är mörkt, ser jag ett ögon-
blick ut i mörkret, innan jag virar mig i fäc-
ket, och tänker på, att det skall ju komma
så mycket nytt i världen. Ända sen jag var
barn, har jag känt det. Men skall jag också
hinna upplefva det? Skall jag få se en glimt
af den nya världen? Skall jag åtminstone

som salig Moses nere vid östra Medelhafvet
få stiga upp på en Nebo-turiststation och
titta in i det kommande? Nej, det ser inte
så ut.

Att vara "författare" i en sådan tid är inte
så fördömdt lätt. Och jag somnar midt i
grubbel på kompositionsproblemet:

— Om en figur X. startar från en psykolo-
gisk utgångspunkt A. och kommer i konflikt
med Y., som startat från B., hur skall då?
o. s. v.

Somnar och upplöses i intel.

Nästa morgon börjar samma dans om igen.
Så är det jag, i ett vindstilla land, sjunkit ner
till halsen, till hakan i kärret, och känner
gyttjan närma sig underläppen.

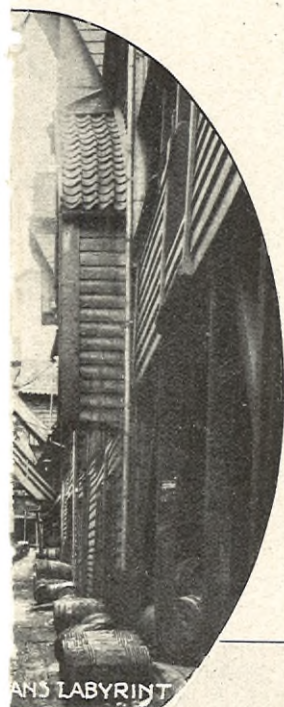
III.

Midt i detta lif har jag så en dag mött en
norrman, som sagt:

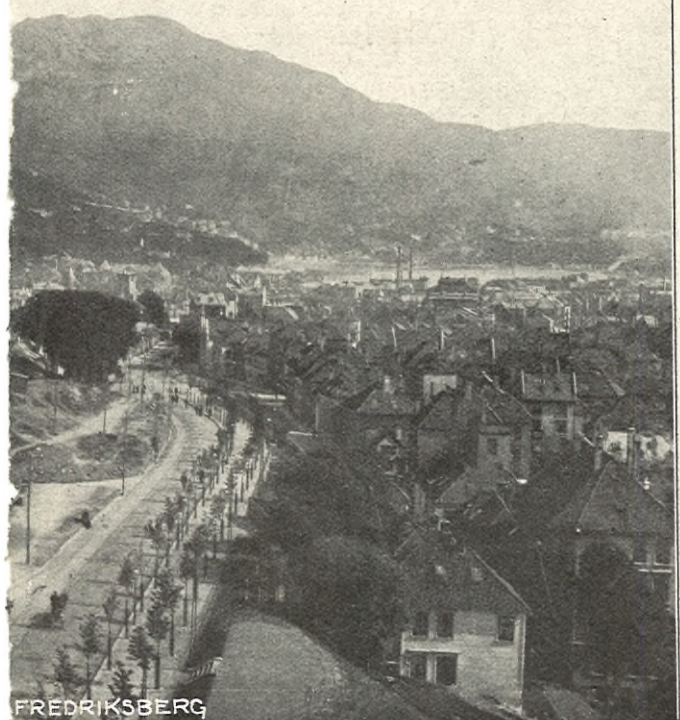
— Du maa ut nu under kriget. Du maa se
England. Du maa känna kraften därute i
centrum.

— Naturligtvis, har jag då svarat. Men
hur?

— Det maa jeg ordne! har han svarat, och
en morgon kallas jag från kompositionspro-

ANJ LABYRINT

FREDRIKSBERG

EN DEL AF HAMNET

blem och hela härligheten till telefon. Det är han.

— Nu er allt ordnet! säger han. Res.

Det är det, jag nu går här i Bergen och tänker på i dag, med "människo-kvarnen" i medvetandets bakfond. Och gapskrattar för mig själf, naturligtvis utan att det syns på mitt ansikte. Hur utmärkt allt var ordnad. I min gamla Djursholms-värld, med dess utsikt öfver världen. Hur allt skulle gå som en olja.

IV.

Ty jag träffar A. och B. och C. I Stockholm. Strax före resan. De äro delar i min värld.

— Här är bref till Mr. X. Han kommer att bli er till största nytta! säger A.

Och B. säger:

— Pah, min gosse, med de rekommendationer du reser, öppnar sig allt för dig.

Och C. viftar:

— Lycka på färden, lyckliga ost! Så utmärkt förspändt du har.

Jag går där i Stockholm med hjärtat belätet. Världen är helt enkelt min. Jag ser ut öfver den. Jag ser personer säga till hvarandra därute, långt därute:

— Well! Mr. N. kommer. Vi ska ordna det fint för honom.

Kort sagdt: världen väntar på mig. Jag sitter på ett fint pass som mannen i den flygande kofferten, och skall fara, hvar jag vill.

Och på det sättet reser jag. Och när jag nu ser det från Bergen, är det, jag skrattar.

V.

Jag ser mig på Centralen i Stockholm. Det har börjat ösregna. Så där, ja! Nu börjar det. Ösregn. Stockholm ser till på köpet främmande och likgiltigt ut. Tåget är fullt af besynnerliga figurer. En man bredvid mig talar engelska. En kvinna kommer. Hon talar tyska. Hvad nu då? Och — nej nu! Engelsmannen svarar på tyska!! Det stämmer ju inte alls med min värld från teleskopet i Djursholm.

Jag känner mig olik mig själf. Något inom mig kliar lite på mitt hjärta och blinkar liksom för att bereda:

— Ser du, hur olik världen är, hvad du trodde. Redan här på Centralen i Stockholm. Tio km. från din navigationshytt i Djursholm, dina väderleks-bestick, dina politiska annotationer, dina bokhylls-mumier.

Och innan jag är en timme från Stockholm, har en uniformerad man granskat mig, innan nästa dag grytt, är jag visare än genom åratals funderingar. Konduktören har sagt:

— Man måste vara uppe klockan 7 i Charlottenberg, för passvisitation och fullvisitation.

— Uppe ur sängen? frågar jag, med begynnande häpnad, alltjämt i skuggan af min Djursholms-värld.

— Ja, men! Sängen skall undersökas. Det har smugglats mycket i sängarna.

Prosit! Resan har börjat. Och något annat har börjat. När jag stiger upp och står med passet framför passkontrollören, börja A., B. och C. i Stockholm att försvinna som i ett dis. Rekommendationsbref och allt börjar bli bleka saker. Mr. N. börjar upphöra att vara Mr. N. Mr. N. börjar bli ingenting.

En herr Ingenting förs på tåg ur Sverige in i främmande land. Passet N:o 3422 har börjat kontrolleras och stämpas. N:o 3422 reser ut i världen. Mr. N. är kvar i kärret i Sverige. Där må han bli. Med sina mjölk-, kol- och vedbekymmer. Sina mumier och barometer-tabeller.

Vid Charlottenberg är han ute ur den här historien och försvunnen som en rök. Nu finns bara det opersonliga passet N:o 3422.

Det är det jag skrattar åt i dag här i Bergen.

Kap. 2. N:o 3422.

I.

Knappt har tåget kommit in i Norge och passet N:o 3422 fått en frukost-körg i Kongsvinger, förrän han är i fullt samtal med två norrmän om affärer och politik, och nu får han höra, hur världen talar öfverallt. Norges affärer segla upp.

— Ja, säga de båda norrmännen, det är så med den Gunnar Knudsen, statsministern då, att han först springer till det ena partiet och sen till det andra och låter det ena få lite efter sin vilja och det andra lite efter sin, och så blir hela resultatet bara, att Gunnar Knudsen sitter kvar som statsminister, och det är hufvudsaken — for ham.

Och sen får han höra, hur världen talar om de olika länderna, bland dem om Sverige, och hur olika meningar slåss öfverallt. Ty när han tolf timmar senare sitter med en nersk vän och läser telegrammen från Sverige om ministerkrisen där, säger den norske vännen, och passet ser med nya ögon, hör med nya öron, klappar med nytt hjärta:

— Har den svenska vänstern något fast principiellt program att komma med. Nej, den måste ännu genomgå djupare förödmjukelser. Den maa göra som den norska vän-

stern under "riksrätts"-striden. Gå hänsynslöst frem. Och hvad är det enda, som till sist segrar i politiken? En ren karaktär! Se på Gunnar Knudsen! Han är den slags karaktär. Han viker aldrig en tum, har aldrig gjort det. Man ger middagar för honom för att få den eller den järnbanan, håller taler för honom, hyllar honom. Han tackar för hyllningen, men, säger han saa, hvad den järnbanan angår, så kan jag ingenting love.

Så börjar passet N:o 3422 stiga och se ut öfver länderna. I Norge som i Sverige — samma strider och meningsskiljaktigheter. Gunnar Knudsen är svart, nej, Gunnar Knudsen är hvit! Den ene vill det, den andre vill det. Och när nästa morgon gryr och tåget pustr upp för de väldiga höjderna väster om Kristiania, ser N:o 3422 djupt under sig det rykande Kristiania, mörkt, sotigt, med massor af fabrikskorstenar, ur hvilka rökmoln bolma. Han känner redan, att han har nytt i ögat, nytt i hjärnan, nytt i hjärtat. Han ser likheterna mellan Norge och Sverige, tänker på fabriksstäderna i Sverige, på för och mot i politiken. Det är delar af kampen i världen, den eviga, stora, episka kampen för utvecklingen, fulländningen i världen. Slåss och bråka, säg svart, säg hvitt, men gå på bara, gå på, gå på!

Mr. N:s lilla trånga värld är redan sprängd. En annan, oändligt större skymtar utanför kupéfönstret. N:o 3422:s värld är den rätta, den stora, den lefvande.

II.

Och hvad får inte ett pass i dessa tider skåda? Krigskartans värld blir kött och blod. Engelsmannen från Stockholms Central är ingen engelsman, han är rumänier. I sällskap med honom ser N:o 3422 en annan, med halfva ansiktet ett ärr. En, som varit ute och gjort en millimeter krigskarta i verkligheten. Hela denna väldiga värld har, med den Mr. N. sjunkit allt djupare i sitt kärr, passerat genom Sverige, världsströmmen rinner där dag ut, dag in, natt ut, natt in.

N:o 3422 förstår det nu och häpnar öfver, hur nära Mr. N. varit den stora lefvande världen. Men ingenting sett af världshistoriens färd genom Sverige. Hvarken han eller någon annan svensk.

Nu ser han, och tåget stiger upp mot de norska högfjällen, stiger och stiger upp för Bergenbanan, Nordeuropas mest gigantiska färdväg. Tåget ilar bland molnen, N:o 3422 står timme efter timme vid kupéfönstret, ser ner i hissande djupa dalar, där fjällälvarna ligga genomskinliga som glas, medan fjälltopparna lysa af den eviga snön. Vegetationen dör bort. Forsarna hänga som krithvita istappar lodrätt efter fjällsidorna, snön börjar närma sig järnvägsspåret, och mot skymningen rusar tåget fram, fram, med två lokomotiv före, bland jöklar och jökelsjöar.

Vy af Bergen från Flöiberget. Teckning af Ludvig Nordström.

Johan Nordlings skaldestycken.

SAMLAD LAGA. DIKTER AF JOHAN NORDLING har i dagarna utkommit på Ahlén & Åkerlunds förlag. Ej så få af dessa dikter återkalla i minnet för Iduns stora äsekrets stunder af rik poetisk njutning, då desamma första gången trädde ut i världen genom Idunspalterna. Redan inledningsdikten, som gifvit samlingen dess symboliska namn, möter oss med ett känt anslag. Den dikten anger för öfrigt tonarten, hvori många af skaldens sånger gå, framför allt dessa, i hvilka man tycker sig höra suset af den blågula flaggdukens vaj och som med sin uppförande hållning äro typiska för Johan Nordlings diktarkynne:

Det klingar önekligen hoppfullt, då han sjunger:

Så äro vi alla vordna
ett land, ett folk, en man,
I isande ödesstormen
vår tvedräkts bål förbrann.

Den dagens vända, som kvalt oss,
blef lätt att bära med ens.
Bort veko fruktan och tvekan,
bort klass och skiljande gräns.

Och likväl — hur vemodigt att i dag läsa dessa strofer, tillkomna under världskrigets första skede, medan skräckstämningen ännu hade sitt grepp i nationen och det verkligen ett ögonblick fanns en god vilja till gemensam handling och inbördes förstående. Allt detta är i närvarande stund förflyktigt, och skaldeordet står som en vacker minnessten öfver graflagda förhoppningar.

Men likafullt vilja vi med diktaren behålla tron på att kärleken till det gamla förkättrade och af sina egna omildt behandlade landet ännu finns kvar inom oss, ehuru den behöfver renas från det tvedräktens slagg, som vidlåder den. Det heter i "Slagornas sång":

Vårt land, som vi älska så hemligt och tungt,
då trumpne vi vanka och sträfva,
nu möter oss strålände brudklädt och ungt,
och allt blir så lekande lättadt och lugnt,
fast djupast i hjärtat vi bäfva.

Det landet, det landet, som ensamt är vårt —
hvem djärfves för nära det trädal
Här vilja vi hafva det ljufvligt och svårt;
så sjungen, I slagor, och drabben I hårdt
att kärnan från agnarna skräda.

Ja, ännu går slagornas dunkande gång —
hej, dunkom, dunkom och malom!

Denna dikt står för öfrigt i anmälares tycke synnerligen högt såväl ur innehållets som ur strofbildningens synpunkt. Man ser det härliga dalalandskapet och känner stugutrefnaden inom hemmets väggar, där gästfriheten alltid är redo att välkomna den vänligt sinnade vandraren. Och slagornas dunk inne på logarne, som för skaldens inbillning växer ut till ett riksvärf att skilja godt från dåligt i samhällslagren, får ett illusionsgivande akustiskt uttryck i den i slutstrofen sig uppreparade raden: hej dunkom, dunkom och malom!

En dikt att minnas är likaledes "Håll marken helig," som i sin innerliga maning till den svenske

gossen och den svenska flickan att hägna och älska allt som omger dem i naturen, räknar en viss frändskap med Topelius. I "En Leksandshapsodi" ger sig skaldens naturkärlek och okufliga vandrarglädje luft i fulltoniga grepp i lyrans strängar och i afdelningarna "Människor och landskap" "Ros och törne" och "Irbloss och stjärna" slutligen finnas några centrallyriska stycken, som otvivelaktigt hänföra sig till samlingens bästa inspirationer.

Det har kunnat hända att diktaren i sina stora naturmålningar stundom skattat något för mycket åt terrängens detaljer eller att fosterlandskänslan ibland axlar den retoriska galaskruden, så att det personliga får träda något tillbaka. I sådana dikter som "Barndomsstaden", "Junikväll på Haga", "På Skebergsstugan", "Du valde stjärnan", "Den utstötte" o. a. tonar emellertid lyran med en egen besjälad klang för att i dikten "Det mörknar kring mig" utlösa sig i en sång af den mest gripande styrka. Vår vitterhet har ett mindretal lefvande bekännelse-dikter att visa hän på, dikter framsprungna ur dessa förtätade ögonblick af högsta lifsintensitet eller högsta lifsångest och som genom sitt uttryck för en allmänmänsklig känsla blifvit bestående. Mig synes, att de flesta sångerna i Samlad låga äga mycken klang och must och mycken varm hänförelse, hvilket allt smälter samman till en glödande kärna i den djupa och äkta dikten "Det mörknar kring mig."

E. H—N.

Härupe börjar den stora förvandlingen. Mr. N. kände på sin tid norrmännen ur dramer och verser och taflor. Men annars var det för honom i hans lilla värld ett litet betydligt folk i världen. Han hade tusen gånger hört skämt om norska norrmän från Norge och karrikatyr-repliker som:

— Ja, visst är Vesuvius storartet, men hvis vi hadde Vesuven i Norge, saa skulde den være ti ganger så stor.

När N:o 3422 ser Bergenbanan, förstår han dessa ord, förstår, att de norska dramerna och de norska taflorna gått ut öfver världen, ty han ser, hvarpå denna själfkänsla bygger. Genom fjällen med evig snö gå oändliga tunnlar, längs fjällväggarna öfver bråddjup, där knapp botten skönjes, ha af trä tusen meters gallerier efter tusen meters gallerier byggts af detta folk, och N:o 3422 minns en norsk prästs tonfall, då denne berättat Mr. N. om Bergen-ynghingen, som fick idén att bygga järnväg öfver "höifjeldet" och blef utskräddad, men som inte gaf sig. Det var det verkliga Norge. Nu såg N:o 3422 alltsammans.

Han befriades också härupe helt och hållet från alla rester af Mr. N., från hela kärret. Öfver dessa evigt hvita vidder i skymningen såg han ner på jorden som på en främmande planet. Såg som en främling från världsrymden på dessa hvita klot. Hur smått i denna stund allting syntes därnedanför, i dalarna, där han mindes dunkelt att man gjorde krig och ministrar och fabriker och afärer.

Han mindes ett ord i ett tal en gång under krigsåren af Sveriges berömdaste geolog:

— Människorna, dessa parasiter på jorden.

Han passerade här på Bergenbanan genom ett hörn af världsallet i dess dödستا majestät, innan tåget på hufvud rusade ner till Atlantkusten. Atmosfären kom passage-rarne att svindla härupe, en dam låg halft afsvimmad i hvart hörn af kupén, med händerna för ögonen, att ej behöfva se afgrunderna. Färden gick genom Danteska fantasi-rymder, och ur denna ishimmel sjönk färden

ner till Atlantens kust, där lanternor lyste och speglade sig, i skuggan af himmelshöga berg, i stilla hamnen.

III.

Passet hade i sitt sällskap de två lika opersonliga passen N:o 3423 och N:o 3587.

N:r:is 3422 och 3423 gjorde sällskap till hotellet i en täckt hyrvagn, som norska vänner ordnat med liksom med hotell pr telefon från Kristiania. Annars var det nästan omöjligt få rum. Den 15 jan. 1916, en stormig vinterdag, hade alla hotell-kvarteren i Bergen brunnit ner. N:o 3587 hade likaledes logerats från Kristiania, och passen skildes på järnvägsstationen.

Och nu kommer detta underbara Bergen. Hur?

— Nej, se! ropar N:o 3423 i hyrvagnen och pekar utåt gatan. Det är som en liten fransk landsortsstad, eller en italiensk.

Hyrvagnen verkar som ett väldigt hus, knagglande sig fram på den obegripligt smala, gropiga, ekande gatan, och passen se genom dess skallrande fönster, hur ruinerna från stora branden kanta gatan, och i natten bakom ruinerna skymta under stjärnor, bergen. Öfverallt hvarf passen se, möta de väldiga bergen.

Så äro de framme vid hotellet. N:o 3422 vänder sig till kusen; världen, den riktiga stora världen skall börja tala.

— Kostar? frågar han.

— Fem kronor!

N:o 3422 gapar häpen och förskräckt mot hela världen. Han blir ett ögonblick åter Mr. N. i svenska Djursholm med kol-, smör- och andra steward-problem.

— Fem kronor??!!?? Fem????

— Ja!

— För denna lilla färd, fem minuter?

— Ja!

Stora verkliga världen har talat, femman dras ut. Den är så motvillig som en kattunge, som spänner emot med alla fyra klor-beväpnade tassarna och alla hår på skaff ända ut i svanstoppen. Men världen fordrar den. Och så öfverantvardas den i kuskens

hand. Och försvinner för alltid i världens natt.

Och till portiern säger i detsamma ett annat just kommet herrskap:

— Två rum? Två små rum?

— Nej då! Kun et. Hotellet er fuldt! svarar den vänlige lugne mannen, som sett världshistoriens långa ström öfver Skandinavien.

Dörren slås upp till vårt rum. Ishafvets vindar blåsa gästvänligt emot de båda passen ur en — sal! En festvåning är inredd till resanderum. Sängarna mönstras. Ack, de ha bredden af ett par plankor på kant och samma härliga mjukhet.

Passen se på hvarandra.

Domen faller:

— Nu äro vi ute i världen!

Och Nordsjön väntar någonstans ute i nattmörkret. Oberäknelig, lyst, gåfull.

IV.

Nästa morgon hör, hur passet N:o 3423 med hufvudet oroligt öfver läcket frågar passet N:o 3422, som står i nattskjortan vid den uppdragna gardinen:

— Är det storm? Eller vågor? Eller stilla? Är det vackert? Ser det hyggligt ut? Hvad tror du? Kan det kanske vara storm på Nordsjön? Tror du, man kommer att förgås af sjösjuka?

Svaret:

— Härligt! Svag dimma öfver hamnen. Vattnet blankt som en spegel.

N:o 3422 skyndar ut i stan.

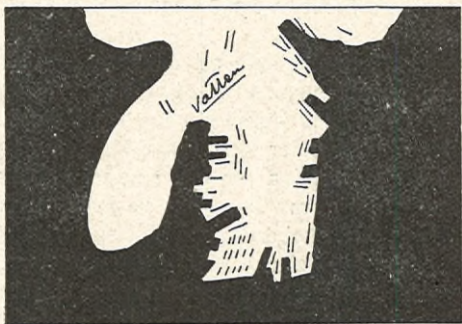
Ah! Han är som i botten af en skål. Svarta berg slicka upp öfver kyrkspiror och hus-tak, i gatunynningarna ta bergväggar stopp, staden ligger som en liten handfull hus hop-trängd under dessa väldiga bergjättar. Och ser han inte svarta bergväggar, ser han blanka, ångande vatten och mastskogar, fartygsskorstenar, motorbåtar, kostrar, trålare, färjor, roddbåtar.

Han börjar ögonblickligen explorera denna värld, som inte funnits i hans hjärna eller öga förut. Mellan hans, nej, mellan Mr N:s värld i svenska Djursholm och denna hafsvärld

resa sig de väldiga högfjällen och den eviga snön och världsalltets tystnad. Som en oöfverstiglig mur ända upp till himlen.

Han går ner på en brygga. Denna hamn är inte som Stockholms skeppsbro, den är inte som någon hamn i Sverige mer än i någon mån Göteborgs. Den är, den är — nu ser N:o 3422! Den är af samma typ som kusthamnarna i Sverige på 1700-talet.

Se på denna bild. Det svarta är land.

Piggarna som slicka ut äro bryggor, strucken fartyg. Så voro svenska kusthamnar på 1700-talet och dessa bassänger mellan de utsläckande bryggorna kallades "länningar".

N:r 3422 ser, att det är länningar som bilda hela denna gamla hansestads hamn! Öfverallt frängas ångare och fiskefartyg. Han ser atlantångare med två stora gula skorstenar, kustångare med en stor röd skorsten, hamnbogserare med tre smala hvita ringar på den svarta skorstenen, små-dragare, målade i grönt, och så hundratals fisksmackar, packade som sillar i länningarna.

Han ser och andas in med djupa tag! Andas in lukten af salt torkad fisk. Hela stan luktar fisk. Människor synas öfverallt med glänsande fisk-knippen i hand. Våldiga upp-lag af fisktunnor synas i alla länningar och genom de öppna dörrarna till urgamla ner-sotade magasin. Och på magasinistaken sitta måsar i rader, de äro som de vore dubbelt större än de civiliserade, effeminerade, snobbaktiga måsarna på strömmen i Stockholm. Detta är atlant-måsar, och detta är icke ett fiskläge, det är en atlanthamn, en storhafs-fiskets hamn, en...

V.

Men midt i allt detta, hvad nu? Hvad ser N:o 3422? En stor, grof, grå skorsten. En, är det tänkbart, en krigsfartygsskorsten? Bolmande af rök, inte hundra meter från den plats, där han står, midt bland lastångare och fisksmackar och silltunnor och fiskmåsar.

Han mönstrar. Ångaren är helgrå, allt på den är grått, och en timme senare står han där igen och pekar ut för passet N:o 3423:

- Titta dit, långt akterut! Ser du?
- Hvar?
- Där! Följ mitt finger!
- Äh ja!

En kanon. Ångaren, den grå rökbolmande ångaren är bevärad.

— Med den är det! säger N:o 3422.

Med den skola de tre opersonliga passen ut i världen, ut ur denna atlanthamn, ut i den dundrande, rykande, blodiga världen.

Men först skola de anmäla sig. De söka upp anmälningsstationen. Utanför stå med-passagerare från resan öfver högfjällen. Staden är som full af all världens typer. På det lilla hotellens namntafla ha lästs de mest exotiska namn! Med "de" och all annan "ädel" klang. Nu ligga de här i Bergen på sängar, så smala som plankor, och andas in lukt som af fång och förruttnelse; och just nu frängas de, i dyrbart pälsverk, med sjö-män och gud vet hvad för slags folk. I ett litet kvafft, mörkt, inte alls parfymradt rum, framför ett högt skrank.

Där frängas äfven de tre svenska passen. Och en liten man innanför skranket tittar i passboken, ser upp och säger:

— I am sorry, Mr. N. There is no place on this boat!

Passet N:o 3422 gapar om igen åt denna förbryllande värld.

— No place!

A., B. och C. i Stockholm, rekommendationerna, det fina passet — allt blir intet. Det är n u, som något börjar! Något nytt, oanadt, oförutsedt.

Den lille mannen säger:

— Kom igen måndag kl. 12, så få vi höra.

Passen N:ris 3422, 3423 och 3587 stå på en gata i Bergen och gapa:

— Ingen plats! Det är alltså som i ormspelet. Tärningen nådde bara till Bergen. Intet hjälper, inga rekommendationer, ingenting hjälper i denna underbara värld, man får helt lydigt gå i tur och ordning. Och vi äro sittande fast i Bergen. Vi äro sittande här, vare sig vi vilja eller inte.

V.

N:o 3587 rynkar ögonbrynen mot Bergen och hela världen. Ty han är storsvensk:

— Vi tidningsmän låta inte behandla oss hur som helst. Vill man inte ta emot oss, så gå vi vår väg. Det är vårt sätt. Vi hålla på vår ställning.

— Men, men! invände de båda andra passen. Det är 200 personer, som vänta på plats.

— Ja, det är sant, säger N:o 3587, som är ett godhjärtadt pass. Vi få vänta. Vi få lugna oss. Godt! Äfven det kan en svensk.

Och de skiljas tills vidare, alla tre.

N:o 3422 går ut på upptäckter. Han går ner till stadens fisktorg. Det lyser rött på alla bord. Det är atlantfisk.

— Hvad heter den fisken? frågar han.

— Den fisken! svarar atlantfiskaren, ser lite undrande ut.

— Ja.

— Ur!

— Nå! Tack.

I detsamma upptäcker N:o 3422 den grå bolmande ångaren, där ingen plats finns, tvärs genom mastskogen. Han vill veta, om det verkligen är den rätta. Vänder sig till en polis, som själf liknar en atlantfiskare. Och frågar om det är den rätta.

— Ja! svarar han. Men så tycks han komma ihåg något. Och säger lite fort:

— Nej! nej, de veed jeg ikke.

N:o 3422 ser på honom. Polisen ser på N:o 3422. De se hvarann in i själs-källarhvalfven. Hvarpå N:o 3422 säger:

— För all del, konstapeln, var inte rädd. Jag är inte farlig. Jag skall själf med ångaren och vill därför veta, om det är just den där.

— Nej, nej, jeg er slet ikke urolig, jeg veed simpelthen ikke! svarar konstapeln, slår från sig med handen och går. Som från något, som gör ondt i hans norska vänlighet.

N:o 3422 ser honom på afstånd spörja. N:o 3422 har sett något. Han går på hotellet och säger till N:o 3423:

— Vi få se upp här. Man kan bli tagen för spion.

Och samma afton, då han sett sig omkring i denna underbara stad, vill han rita af motiv från den, men då visar det sig, att han inte längre kan vara som Mr. N. i Sverige.

Han har förstått något.

Han går tvärs öfver gatan till "Politi-station" och träffar en konstapel. Står inför denna som en främling i denna värld.

— Får jag rita? frågar han.

Konstapeln granskar honom, som konstapeln på fisktorget redan gjort.

— Hur länge har De været i Byen? Hur länge blir De her? Öfver tre dar! Då måste

De anmäla Dem på Politiets hufvudstation, och där kan ni fråga.

N:o 3422 får i dessa underliga tiders värld som en vanlig misstänkt person, som en potentiell brottsling marschera till konsulatet efter sin där deponerade passbok och med den till polisens "opdagelses-afdeling", och där får han sitta i ett väntrum bland några pojkar, som i tur och ordning föras in genom en dörr till förhör. Som en poliskund!

Så sjunker han för hvar femma i denna atlantstad ihop till allt mindre och mindre proportioner, till en allt betydelselösare och betydelselösare varelse i världen, hans egen lilla värld, som i svenska Djurholm tyckts omspanna allt, blir som en ärt, en liten skrumpen ärt i ett magasin, packadt med ärtsäckar, och när han sitter framför chefen för "opdagelses-afdeling" och mönstras af dennes vänliga men omulliga ögon, känner han, att han inför denne är bara en likgiltig eventualitet till ondt, ett pass, ett utländskt nummer, som måste bevakas. Och han hör orden: — Ja, alla våra konstaplar och hela allmänheten är instruerade att hålla ögonen på hvarje mer ovanligt uppträdande af personer. Ni kan rita, men ni riskerar att bli föremål för polisens och allmänhetens iakttagelse och att bli förd hit till polis-stationen för att bli underkastad undersökning.

— Då lönar det sig ju knappt.

— Nej, då lönar det sig knappt.

Med den största vänlighet ledsagar opdagelses-afdelningens chef N:r 3422 till dörren, och N:o 3422 vandrar genom Bergen till sitt hotell. Och skrattar godt för sig själf och — åt sig själf.

VI.

Och hans belättna skraft fortfar, hans humor lyser, fast han får höra att 700 personer vänta plats på nästa ångare, att somliga fått ligga ända till sex veckor, innan plats kunnat beredas, och att han och hans båda med-pass icke kunna få sina platser förrän om en 10—12 dagar. Ty nu känner N:o 3422, medan han vandrar i den underbara atlantstaden genom "Murvælfningen" på Strandgatan, att han kommit in i den stora kämpande världen, som ett sädeskorn i en stor kvarn, och just då flyger från himlen ner i hans hjärna ordet: människo-kvarnen. Han ser det ordets himmelska mening.

Under de sju årens orörlighet hemma i Sverige har han glömt bort lifvet, ett tjockt skal af vanor har lagt sig omkring honom. Han har blifvit-en lifen kugg i en instängd värld. Denna resa har dragit honom in under händelsernas kaflar och hjul: rekommendationer, bekantskaper, vanor — ingenting skyddar. Skalet af allt detta mals sönder ute i världen, och han minns här i Bergen, att han en gång varit ung och ensam på jorden, utan bekantskaper, utan vanor, utan rekommendationer, bara med sina egna två ben att vandra på, varit bara en enda namnlös, opersonlig varelse bland världens miljoner, bara en enda liten obetydlig människa bland alla de andra i världen. En, som måste lita bara på sig själf, som måste klara sig själf i allt, som möter.

Och den människan har nu resans kvarn malt fram, den har krossat de sju årens skal, och N:o 3422 ser med glädje på världen, tackar Gud, att ingen bryr sig om hans vänners rekommendationer, att det finns stora väldiga maskinerier och kvarnar i världen, som mala människoöden till mjöl, hvilket blåser bort jorden rundt, och att han i detta blåsande människodamm är ett osynligt litet stoffgrand, det gladlyntaste stoffgrand under solen.

Wessel & Vett
Kungl. Hofleverantör
Malmö
S. SVERIGES STÖRSTA VARUMAGASIN

Orientalisk mattutställning
pågår 1 Okt.—23 Dec. Gust. Ad Torg 6 mitt emot katolska kyrkan

Recept å Kallfleverpastej med Svalöfs Kornflingor.

- 1/2 hg. kallflever
- 100 gram kornflingor
- 3 kkp. oskummad mjölk
- 3 ansjovisar
- 2 msk. smält smör
- 1/2 msk. socker
- salt, hvitpeppar
- 4 ägg
- 200 gram späck.

Beredning: Kornflingorna koka i mjölken till en tjock gröt, som får kallna. Lefvern får ligga en stund i vatten, skäres sedan i bitar och drifves, tillsammans med gröten och ansjovisarna, tre gånger genom köttkvarn. Massan passeras och smöret samt kryddorna tillsätts. Äggulorna irörs en i sänder och sist iblandas äggvitorna, hvilka dessförinnan blifvit uppvispade till hårdt skum. Alltsammans hälls i en med späckskivor beklädd form. Denna öfverbindes med ett smordt papper. Pastejen gräddas i vattenbad i ugn omkring 1 1/2 timma och får därefter svalna något, innan den stjälpes upp.

NYA
WERMLANDS-TIDNINGEN
Etabl. 1850 Karlstad Etabl. 1850
Rikstelefon namnanrop Läns-tidningen
Värmlands enda dagliga tidning.

GAHNS
ÄKTA
ASEPTINTVÅL
OCH
BORLANOLINTVÅL
cocosoljetvålar i stänger,
tillverkas fortfarande och
- äro af god kvalitet. -

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingslåda med potatis; mjölk; mjölk, kaffe eller te. Middag: Pudding af potatis och skinka; chokladsoppa.

RECEPT:

Gädda, stekt i filéer (f. 6 pers.) 2 gäddor på 750 gr. st. i msk. salt (15 gr.), 1/2 ägg, 3 msk. fint stötta skorpor.

Till stekning: 2 msk. smör (40 gr.), 3 dcl. fiskbuljong (kokt på huvud och ryggben), 1 tsk. salt (3 gr.), 2 dcl. tjock gräde.

Beredning: Gäddorna fjällas ej, renas, sköljas, torkas, skäras i filéer och ryggen jämte alla småben borttagas. Filéerna läggas med skinnisidan mot skärbrådan och köttet skäres från skinnen med en spetsig knif. Filéerna gnidas därefter med saltet och få ligga 1 tim., torkas äno, penslas på båda sidor med det uppvispade ägget och beströms med stötta skorpor. En afslång fiskform med lock smörjes med hälften af det kalla smöret, filéerna läggas i med den tunna sidan mot den tjocka, så att de ligga jämnt, resten af smöret lägges i flockar ofvanpå, buljongen och grädden spädas på. Locket sättes på formen och fisken stekes omkr. 20 min. i varm ugn. Serveras med pressad potatis. — Saknas fiskform skäras filéerna i 3/2 cm. breda bitar tvärs öfver, dessa doppas i uppvispadt ägg och vändas i hvitemjöl. Fisken brynes därefter hastigt i hälften af smöret i en stekpanna och lägges i en smord pajform. Resten af smöret lägges i flockar ofvanpå, buljongen och grädden tillsätts. Ett lock lägges på formen, som därefter sättes in i ugnen och fisken får steka omkr. 20 min. Den serve-

ras ur formen. — Filéerna kunna skäras i 3 cm. breda bitar tvärs öfver, dessa doppas i uppvispadt ägg, vändas i stötta skorpor, stekas i smör ofvanpå spisen, öfvergjøtes med litet brynt smör och serveras till stufvad spenat eller till smörgåsbordet.

Äppelkaka med mördeg (f. 6 pers.). Mördeg: 2 hg. smör, 65 gr. socker, 1 ägg, 5 bittermandlar, 150 gr. mjöl.

Äppelkompott: 150 gr. socker, 3 dcl. vatten, 1 1/4 lit. goda, syrliga äpplen, 1 msk. ättika.

Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.), 2 msk. stötta skorpor. Beredning: Smöret tvättas och röres med sockret till skum, därefter tillsätts ägget, de skällade och malda mandlarna och sist mjölet, som bör vara siktat. Degen arbetas, tills den blir jämn, hvarefter den får stå på kallt ställe omkr. 2 tim.

Äppelkompotten beredes som vanligt, får kallna och blandas med den hopkokta lagen. En bleckform eller stekpanna smörjes med smör och beströms med stötta skorpor. Två tredjedelar af degen utkastas, och därmed beklädes formen på botten och upp till kanten. Äppelkompotten lägges, degkanten vikes öfver, resten af degen kastas ut till ett lock, hvarmed pajen täckes, och kanten täckas väl. Pajen gräddas i god ugnsvärme 3/4—1 tim., eller tills degen vid prof med vispkvist är genomgrädd. Pajen uttages, får stå en kvart, uppstjälpes på fat eller skål med tårtpapper, får svalna, garneras med äppelgelé eller vispad gräde och serveras med vispad gräde eller vaniljsås.

Makaronipudding (f. 6 pers.). 150 gr. nudlar eller fina makaroner, 1 1/2 lit. vatten, 1/2 msk. salt (8 gr.), 2 msk. smör (40 gr.), 50 gr. mjöl, 5 dcl. mjölk, 2 dcl. tunn gräde, 2 ägg, 2 msk. rifven ost, salt, socker.

Till formen: 2 msk. smör (40 gr.), 2 msk. stötta skorpor.

Beredning: Makaronerna påsätas i kokande, saltadt vatten och få koka tills de äro mjuka, hvarefter de hällas upp på sikt, öfverspolas med kallt vatten och få afrinna. Smör och mjöl fräsas 2 min., mjölken och den tunna grädden spädas på, och smeten får koka 5 min., hvarefter makaronerna läggas. När stufningen något afsvanat irörs äggen. Den afsmakas med den rifna osten, salt och socker samt hälls i smord och brödbeströdd form. Resten af smöret lägges i flockar ofvanpå och sist öfverströses de stötta skorpora. Puddingen gräddas i varm ugn omkr. 35—40 min. Serveras med brynta källrötter.

Pudding af potatis och skinka (f. 6 pers.). 1 1/2 lit. kokt potatis, 1 1/2 hg. rökt skinka eller fläsk, 2 ägg, 3 msk. mjöl (30 gr.), 6 dcl. mjölk, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1/2 tsk. salt, 1/4 tsk. socker.

Till formen: 5 gr. flottyr.

Beredning: Potatisen skalas och skäres i skivor. Skinkan skäres i tärningar. En form smörjes med flottyr. Häri läggas hvarvis potatisskivor och skinktärningar. Äggen vispas med mjölet, mjölken, salt och peppar, och äggstanningen hälls i formen. Puddingen gräddas i varm ugn omkr. 40 min.

FRÅGOR

ENHVAR LÄSARE AF IDUN ÄGER rätt att i denna afdelning framställa förfrågningar rörande husliga eller andra angelägenheter till besvarande af läsekretsen. Dock förbehåller sig redaktionen oinskränkt befogenhet att utesluta de frågor, hvilka anses sakna mera allmänt intresse. Hvarje publicerad fråga kommer att besvaras, och ubetalas för det bästa svaret, å någon af här nedan införda frågor, som insändas till redaktionen senast 6 dagar efter detta nummers dato ett pris af 10 kronor.

N:r 337. Hvilken trädgårdstidning bör intresserad amatörträdgårdsmästare, ägare till mindre villaträdgård, lämpligen prenumerera på för år 1918.

N:r 338. Är vildvinsbär, som det blifvit så mycket af i år, till någon nytta?

N:r 339. Finnes någon af Iduns läsarinor som skulle vilja ge ung fru ett råd. — Jag kom nämligen som nygift till en liten stad på västkusten, och som min man mesta tiden vistas på affärsresor blir det ganska trist, då jag saknar någon egentlig bekantskap, hur skall jag på ett behagligt sätt komma in i sällskapslivet, då alla ser så oätkomliga ut, älskar inte för mycket umgänge men någon då tiden blir lång i ensamheten. 26-årig fru.

N:r 340. Hur skall jag, en ung kvinna af god familj, kunna komma i beröring med någon eller några intellektuellt högtstående personer i och för tankeutbyte? Undrar »Isolerad».

N:r 341. Kan någon gifva lärarinna besked om någon lämplig sysselsättning under julferierna 2 mån. Ville

Behagligaste och effektivaste afföringsmedel är Apoteket Vasens Laxermarmelad för stora och barn. Pris 1.50 kr. pr ask. Finnes på alla apotek.

Elegant
kemiskt tvättad o. präsad blir Eder kostym. klänning, kappa eller överrock, om densamma insändes till
Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri-A.-B. Göteborg.

Stearinljus
är det ont om i dessa tider. Lika ont om många andra varor blir det nog också undan för undan. Rekvirera därför vår stora katalog, som sändes gratis, ej fraktfritt, och köp medan något ännu finnes kvar.
Ahlén & Holm, Stockholm.

Prima Engelska Antracit, Hushållskol och Koks
ständigt på lager till lägsta dagspriser.
LAVÉNS KOLIMPORT-A.-B.
Tel. Allm. och Riks Namnanrop: Lavéns Kolimport.

KARL H. NYMAN
Specialaffär för
DAMUTSTYRSJÄR
17 HAMNGATAN
43 DROTTNINGGATAN
STOCKHOLM

Jag vet intet så skönt som
La Mascotte
hårvatten
och **Brillantine**
Tås överallt!

Bästa ingredienser

vid småbak förtjåna bli behandlade med bästa jäsningsmedlet. Gooda Jästmjöl är bäst och pålitligast. Säljes öfverallt i burkar å 15, 25 och 50 öre.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & Co

Frejami - Pastillerna
skänka lindring och bot vid hals och bröstskammar

PENSIONS FÖRSÄKRING
Allmänna Änke- och Pupillkassan i Sverige
meddelar försäkring för pensioner dels till efterlevande änkor och barn dels ock till annan viss person beroende af skyldskapsförhållande.
Inträde är öppet för hvarje svensk undersåte, som med afseende å hälso-tillstånd prövas antaglig och icke uppnått 60 års ålder. Pension kan betingas från 100 till 1500 kronor. Insats en gång för alla kontant eller delvis genom revers eller ock årliga premier.
All vinst tillfaller de försäkrade i form af årlig tillväxt af pensionen under den persons listtid som betingar pensionen. Pensionstillväxten utgår med lägst 2 högst 5 procent för år å det betingade pensionsbeloppet. Prospekt portofritt på begäran, hvarvid denna tidning bör åberopas.
STORKYRKOBRINKEN 11, STOCKHOLM

I en punkt
SKULTUNA KOKKÄRL
äro alla husmodrar ense:
äro bäst!

PARAMINT PASTILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE.
vid sjukdomar i munhåla och svalg. Effektivt skydd mot smitta vid epidemier. FLASHOR OM 50 ST. KR. 1.50
SÄLJAS ÖVERALLT
A. B. PHARMACIA, STOCKHOLM
kontrollant: PROFESSOR A. VESTERBERG.

ÖMBÄRLIG
I ALLA HEM!
IDUNS KOKBOK
6:TE UPPLAGAN UTKOMMEN
PRIS KR. 6:—

På grund af betydligt ökade papperspriser och framställningskostnader ha undertecknade tidningar sett sig nödsakade att fr. o. m. den 1:sta November 1917 höja lösnummerpriset:

för Hvar 8 Dag, Upplaga A. till 20 öre
för Vecko-Journalen, National-upplagan till 20 öre
för Idun, Upplaga A. till 20 öre

Göteborg och Stockholm den 8 okt. 1917.

HVAR 8 DAG. VECKO-JOURNALEN.
IDUN.

En smutsgris blir aldrig mammans gris, om han ej tvättas med SASOLTVÅL.

haft kontorsplats i 6 år men afskyr kontorsarbetet, har alltid gjort det. Gudrun.

N:r 348. Är intresserad af affär och har mycket funderat på att öppna en billighetsbazar. Vet någon af Iduns läsare möjligen någon lämplig plats, helst i Blekinge, i något lifligt stationssamhälle. Tacksam för svar är Astrid.

N:r 349. Min syster och jag har i många år längtat efter ett eget litet småbruk, men har ej nödiga medel till inköp. Vi har god insikt i jordbruk och en lust och energi, som skulle öfvervinna mycket. Det behöfde ej vara så väl upparbetad jord. Tacksam för ett råd af Iduns läsare är Beth.

N:r 350. Hur skall ung flicka, bunden vid hemmet af nervakomma, kunna bidra till sin försörjning och hjälpa sin fostermor? Är skicklig i finare handarbeten, men vet ej, hvart man skall vända sig, för att erhålla sådant arbete, eger drifven, vacker handstil, om det vore möjligt, att erhålla renskrifning. Tacksam om någon af Iduns vänliga läsarinna kunde ge en anvisning. Nervsvag.

N:r 351. Goda Idun! Gif en olycklig mor ett godt råd. Fastän ogift är jag mor åt en liten rar i års gosse. Hvad skall jag göra för att kunna hafva gossen hos mig? Skulle kunna sätta in ett tusen kr. i någon affär. Men hvilken affär skulle löna sig så att jag skulle kunna försörja oss. Är fullt kunnig uti husligt arbete, händig till sömna och något affärsvan. Emmy.

N:r 352. Kan någon af Iduns läsarinna upplysa mig om, huru jag skall få lämpliga mönster till utstyrel åt en nyfödd baby. Hurudana äro de s. k. babylådorna, hvilka ibland utannonseras i Idun undrar Blifvande moder.

N:r 353. Jag har alltid haft god lust för matlagning och allt husligt arbete, och är däri rätt väl hemma. Nu hade jag tänkt att få öfvertaga en liten bättre matsverering, ett skolhushåll eller dylikt. Men är det i denna dyrtid kanske orätt att försöka på? Hur mycket pengar fördras? Har i Idun sett så många goda råd gifvas och vore så tacksam om någon erfaren Idunläsare ville ge ett godt råd till Själfförsörjande flicka.

N:r 354. Två lärarinnor med dålig ekonomi i ett till synes stillstående samhälle frågar om någon af Iduns läsarinna kunde gifva dem ett lämpligt råd, huru de skulle kunna förjåna pengar. Bistra tider.

N:r 355. Vill någon af Iduns läsare uppe något verksamt medel mot smask s. k. ånger, som angripit hela familjen. Har försökt med maskkakor men hjälper ej.

N:r 356. Jag skulle vara oändligt tacksam om någon af Iduns läsarinna ville gifva mig ett råd. Huru skall jag kunna förvärva mig vänner? Jag är nu 19 år och har alltid, från skoltiden, varit ensam. Kanske det beror på att jag är för blyg och tyst? Måste man vara liflig och glad för att bli omtyckt? Enstöringen.

N:r 357. Får svensk kvinna som ämnar ingå äktenskap med utlänning förbli svensk undersåte? Förlöfvad med utlänning.

N:r 358. Tacksam för verkligt goda recept på rönn- och häggbärslikörer. Ung husmor.

N:r 359. Då jag står i begrepp att gifva mig, och jag och min fästman beslutat oss för att viga oss i resdräkt, vore jag tacksam få veta om det är brukligt att bruden då kläder sig i promenadkjol och blus eller hel klänning. Hur kläder brudgummen sig? Fästmo.

N:r 360. Skulle någon af Iduns många läsarinna kunna upplysa mig, om någon medlem af den på 1860-talet såväl här i landet som i utlandet konserterande berömda sven-damkvartetten (Hilda Wideberg, Amy Aberg, Maria Pettersson och Wilhelmina Söderlund) ännu lefver och i så fall uppgift på deras fullständiga namn och adress eller annars namn och adress på någon af medlemmarnas efterlevande närmaste anförvander, vore jag högeligen tacksam.

Sjuttioårig åhörare af kvartettens sång.

N:r 361. Kan någon af Iduns läsarinna säga mig hvartill man skulle kunna använda silkesraffel, fört bruklig till silkesvadd, ganska dyrbar. Jag har låtit en lam, gammal man sysselsätta sig med detta arbete i ett års tid och vi ha nu 4 kg. raffladt silke, vilket borde ge en vacker summa åt den fattige mannen. Men ingen vill köpa varan, ty silkesvadd begagnas ej mera. Jag har förfrågat mig hos våra större firmor i Göteborg och Stockholm och fått samma svar att de ej kunna använda varan. Madeleine.

N:r 362. Finnes det någon privat uppfostringsanstalt eller annan liknande inrättning dit man skulle kunna skicka en 16 års flicka af god familj. Flickan i fråga är till det yttersta värdslös om sin personlighet, lat och omöjlig på alla sätt, hvarken godt eller ondt hjälper. Bekymrad mor.

N:r 363. Hvilken dag var premiären af »Gustaf III» af Strindberg (Intima teatern, Stockholm)?

N:r 364. Kan någon af Iduns läsarinna hjälpa mig att få reda på någon riktigt bra fortsättningsskola för unga flickor, som slutat skolan, men behöfva lära sig mer språk, sömna, musik och eventuellt något praktiskt arbete? Har hört talas om något ställe vid Västeråsbanan, som lär vara bra, men kan omöjligt få reda på adressen. Pyrola.

N:r 365. Så innerligt tacksam vore jag om någon af Iduns välförniga läsarinna ville ge mig råd och beskrifning på hur jag skall väfva verkligt vackra bordmattnar. Till inslag har jag sedan den gamla goda tidens grått och hvitt garn af ull och stickulle. Kan själf väfva de flesta väfnader men är bosatt i en mycket aflägsen landsort och aldrig i tillfälle att se och lära nytt. Landtmora.

N:r 366. Skulle någon af Iduns läsarinna, vilja upplysa en mindre bemedlad flicka hvarifrån man till billigt pris kan få köpa begagnade pianonoter. Inga 17.

STEINWAY & SONS

STORT LAGER I ENSAMAGENTUREN: LUNDHOLMS PIANOMÅGASIN STOCKHOLM • JAKOBSBERGSGATAN 39

tik — och af den varan fanns det ju rikligare förr i världen — påstås det. Och därför slår du dig ned framför brasan och förflyttar dig till den ljufva tiden.

Det kom ej något svar på en lång stund. Den lilla spröda gestalten i länstolen lutade sig tillbaka och i de blå, en smula matta ögonen, kom det ett drömmande skimmer. Men draget omkring munnen hade en halft smärtsam prägel, och när fru Henriette till sist begynte tala, fanns en svag nyans af tungstint ironi i rösten.

— Tvärtom, Gertrud, jag var midt uppe i realismen... i åttitalet... Röda rummet, fru Edgren... och mycket, mycket annat.

— Ja, när allt kommer omkring är du visst ett barn af åttitalet, mor. Där är det kanske vi böra söka utgångspunkten, när det gäller att förklara hvarför du uppfostrat en sådan dotter som jag — en radikal studentska, som är hela den fina släktens sorgebarn. Du är nog emellanåt själf en liten revolutionskvinna — fast en mycket revolutionär — men du är ju född friherrinna och har i hela ditt lif, snart sagt, omgets af folk som korsat sig öfver allt det som jag är en representant för. Och dock är det du som uppmanat mig! Minns du striderna med pappa? Hur modig var inte den amiralskan gent emot den store amiralen! Jag undrade ibland hvar du tog din oförskräckhet ifrån: hur morsk jag än var, kände jag alltid en dödlig rädsla för pappa. Gjorde du aldrig det?

— Jo, ofta nog, svarade fru Henriette smälende. — Ja, är det inte rent uppåt väggarna, utbrast hennes dotter lifligt. Man skall älska sin man — ifall man nu kan — och värda och ära honom — om han är förtjänt därpå — men att gå och vara rädd och förskrämd! Hustrurna förr i världen vore visst ena små krakar ibland. Och du utgjorde väl inte något lysande undantag kan jag förstå — du var liten och ljuf och blid och änglalik, en idealisk kvinna! Helt och hållet motsatsen till sin dotter. Förklara mig den gåtan!

(Forts.)

TJUGUFEM ÅR.

Berättelse för Idun af HÉLÈNE JOSEPHSSON.

Brasan var nära utbrunnen, endast en och annan gång hoppade små blåa lågor upp och slickade glöden. Rummet skulle ha varit nästan mörkt om ej dörren till salongen stött öppen och ljusskenet därifrån trängt in. — Men den sparsamma belysningen tycktes stämma öfverens med ansiktsuttrycket hos henne, som satt i länstolen framför basan och stirrade in i glöden — hon var långt borta från det närvarande. Hon hörde inte ens att någon kom genom salongen och styrde stegen till det lilla kabinet, där hon satt; först när den kommande stod bredvid hennes stol såg hon upp och ögonen bytte uttryck.

— Sitter du och svärmar, mor? Den unga flickan smålog och strök med handen öfver det blonda, burriga håret, hvars färg började skifta i silver.

Fru Henriette Reller nickade; ett litet leende, halft satiriskt och halft vemodigt, flög öfver det fina ansiktet.

— Är det för din egen räkning? Eller skulle det händelsevis vara för min? fortsatte dottern skämtande, i det hon kröp upp i ett soffhörn midt emot modern.

— Det var verkligen för min räkning, Gertrud, svarade modern i samma ton. Kanske det förvänar dig?

Långtifrån — du är ju så ung och söt, mor. Hvem vet hvad du kommer att upplefva härefter! Det finns nog flera som gå omkring med en önskan att få gripa in i ditt lefnadsöde — konsul Garman till exempel.

Fru Henriette skrattade. — Det är dig konsul Garman uppvaktar, ser du inte det!... Och det var förresten inte om nutid och framtid jag satt här och drömde... — Jag kunde väl tro det. Du är nog innerst inne full af bara roman-

BREFLÅDA

RED. BREFLÅDA.

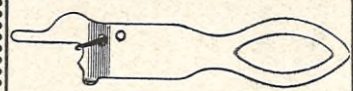
Ett barn. Som ni kanske sett har i dagarna utkommit Henrik Forsbergs första diktsamling med titeln Con Sordino, Wahlström & Widstrands förlag. Där finner ni de efterfrågade dikterna.

E. A. Afdelningen Iduns skönhetsinstitut förekommer en gång i månaden, vanligen första numret i hvar månad.

EXP. BREFLÅDA.

Den anonyme kritikern af en viss annonstext i en daglig stockholmsstidning har vänt sig till orätt forum. Boken i fråga utkommer nämligen icke på Iduns förlag.

Singer Nålträdaren

Säljes i SINGER-butikerna

Den spar ögonen

Passar till varje symaskin

Fullständigt möblemang till **HERRUM MATSAL SÄNGKAMMARE KÖK** ÄR

Högsta vinsten i **Hindås-Lotteriet**

VÄRDE KRONOR

Lottpris Kr. 2:10 !! Köp snarast !!

7,000

HINDÅS LOTTERIET

Dragn. d. 1 Decem.ber.

Lotter erhålles genom kollektörerna eller direkt från

Hindås-Lotteriets Exp., Drottninggatan 46, Göteborg

LEDIGA PLATSER

Sänd aldrig originalbetyg utan endast bestyrkta avskrifter när Ni svarar på annons om ledig plats.

BILDAD FLICKA, ordentlig och anspråkslös, väl kunnig i sömnad, om möjligt matlagning, villig att deltaga i städning och servering, erhåller plats i godt och vänligt hem. Jungfru finns. Svar märkt »Duglig Familjemedlem», Iduns exp. f. v. b.

HOS APOTEKAREFAMILJ i Norrland, 3 personer, finnes plats för en snäll, hushållskunnig barnkär flicka med någon skolbildning, ej alltför ung, som äfven har lust lära hjälpa till i Apoteket med hvarjehanda. Svar till »Norrlands», denna tidnings exp., f. v. b.

GLAD barnkär flicka, villig att hjälpa till med alla förekommande göromål önskas till liten familj. Svar till »Arbetsam», Iduns Exp. f. v. b.

BARNFROKEN med goda bet. o. rek. får fin plats t. i barn. Vidare Palmqvist C:o, 17 Malmskildsgat., Stockholm.

HUSFÖRESTÄNDARINNA af god familj, bildad, musikalisk, omkring 30 år, får genast anställning i kyrkoherdehem i Småland i vacker trakt. Svar märkt »Kyrkoherdehem» insändes till denna tidnings redaktion f. v. b.

För en bildad, praktisk flicka med ett & två års sjukhusutbildning

och håg för barnhemsarbete finnes plats från 1 dec. detta år som hjälp till föreståndarinnan vid Vanförestaltens skol- och uppfostringshem i Lidköping Villastad. Skriftlig ansökan jämte betyg torde adresseras till Vanförestalten, Grefvaregatan 59-61, Stockholm.

För Drottning Sofias Stiftelses Arbetshem

i Vänersborg sökes till 1 januari en duglig husmoder. Hushållet består av cirka 85 personer. Anstaltsvana är nödvändig. Löneförmaner: Möbleradt rum, värme, el. belysning, allt fritt samt 600 kr. begynnelselö. Ansökan, åtföljd af präst-, läkare-, utbildnings- och tjänstgöringsbetyg, insändas före d. 15 nov. Adr. Föreståndarinnan, Fru Anrep-Nordin, Vänersborg.

Tillförordnade Föreståndarinnobefattningen vid Fredrika-Bremer-Förbundets Frukostskola- och Trädgårdsskola,

Apelryd Båstad är till ansökan ledig att tillträda 1 mars 1918. Lön efter kompetens. Ansökningshandlingar ställda till styrelsen insändas till fru E. Quensel, Kullabo, Malmö, som meddelar närmare upplysningar.

Länssjukskötersketjänsten i Vänersborg

är till ansökan ledig nu genast. Kompetensvillkor: intyg om genomgången af K. Maj:ts godkänd sjuksköterskeskola samt tjänstgöring minst en månad af farsotssjukhus. Läkareintyg att sökanden är frisk, har stadig hälsa och är fri från kroppslide.

Lönevillkor: Begynnelselö 700 kr. med 2 ålderstillägg; pensionsbidrag; fri bostad & sjukhuset med fri kost m. m.

Tillträde nu genast eller senast 1 jan. 1918. Ansökan åtföljd af ålders- och frejddebetyg, läkarebetyg och intyg om sjukvårdsutbildning ställes till sköterskenämnden eller förste provinsialläkaren i Vänersborg.

Vänersborg den 15 oktober 1917. NILS ENGLUND, Förste provinsialläkare.

Extrainkomst

erbjudes ett par damer genom antagande af agentur på fördelaktiga villkor för Securitas, 11 Birgerjarsgatan, Stockholm.

Söker Ni plats

på något af den kvinnliga verksamhetens områden?

Kom då ihåg

att ett bepröfvadt och af tusentals kvinnliga platssökande med bästa resultat användt förfaringssätt är att sätta in en liten annons i IDUN. En platsannons — 10 mm. stor — kostar endast 2 kr. 50 öre. Beloppet insändes i postanvisning, hvarvid texten lämpligen skrives & postanvisningsblanketten.

Dispensär-sköterska

utbildad enligt Kungl. kungörelsen för statsbidrag till dispensärverksamheten den 1 okt. 1914 vinnes anställning snarast möjligt vid Karlstads stads dispensär.

Löneförmaner: Kontant 710 kr. jämte bostad, kost, värme o. lyse. Semester 30 dagar. Ansökan ställd till dispensärstyrelsen samt friskbetyg insändes snarast.

A. Högström.

Fullt yrkesutbildad kvinnlig stenograf

erhåller plats som biträde å öfverläkareexpeditionen vid Kristinehamns hospital. Arvode 600 kr. årligen utom dyrtidstillägg, bostad med möbler och sängkläder, uppvärming, lyse, tvätt och 1:a klassens kost. Närmare meddelar Öfverläkaren, Hospitalet, Kristinehamn.

Som sällskap för barn

(flicka om 11 och gosse om 10 år) sökes till bättre svenskt hem i Stockholm för snarast möjliga tillträde en icke alltför ung fröken, som har vana vid och intresse för barn, och förstår att genom glädje och vänligt väsen tillvinna sig deras vänskap och förtroende. Fröken ifråga skulle hafva att öfvervaka och leda barnen såväl vid deras läxläsning som under deras fritid samt att i öfrigt tillse, att de punktligt och ordentligt fullgöra sina plikter, att deras kläder är i ordning o. s. v. Förutsättning är, att den sökande är af bättre familj och alltså väl förtrogen med god ton och goda maner, dessutom i besittning af Högre Flickskolebildning. Onskligt vore, om sökande äfven vore musikalisk och kunde meddela barnen undervisning i pianospelning. Sökande, som kan tala tyska, har företräde. Lön kr. 50:— pr mån. och fritt vivre. Svar till Postack N:o 418 Centralpostkontoret, Stockholm.

PLATSSÖKANDE

TVA UNGA, glada norrländskor önska på nyåret komma i verkligt fint hem i Sjöckholm eller dess närhet såsom husmors hjälp och sällskap. Ha genomgått 8-klassigt läroverk, Östmans hushållsskola samt S:t Birgittaskolan och sedermera deltagit i förekommande hushållsgöromål i hemmen. Om möjligt i samma hem; vare sig inte, i familjer som umgås. Vid lön fastes intet afseende. Svar till »19 och 20 år» Iduns Expedition f. v. b.

20-ÅRIG landtbrukaredotter önskar mot fritt vivre lära hushåll i Prostgård eller herrgård. Svar till »Familjemedlem», G. M., Olme.

UTAN LÖN, men mot fritt vivre, önskar norsk förlovad flicka, 23 år, som har genomgått hushållsskola plats i bättre familj i Göteborg som barnfröken eller hjälp i huset där jungfru finnes. Biljett märkt »Familjemedlem G», till denna tidn. annonskontor.

LÄRARINNA önskar plats i trelligt hem för att undervisa mindre barn eller biträda vid husliga göromål. Svar till »December 1917», Iduns exp. f. v. b.

UNG, bättre småländska önskar plats att deltaga i alla i ett hem förekommande sysslor, gröfre göromål undantagna. Något kunnig i matlagning. Svar till »Plikttrogen», Smålands Allehandas Exp., Jönköping.

HUSFÖRESTÄNDARINNEPL. önskas af medelålders dam, van vid barns fostran och vård. Bästa ref. Sv. till »N. C.» Iduns exp.

SÅSOM accompagnetriss eller musiklärarinna önskar änkefru anställning i familj. Inga sällskapsskyldigheter fordras. Sv. t. »Mot fritt vivre», Iduns exp.

ORDNINGSVAN ensamstående flicka, kunnig i alla husl. göromål, samt väfnad, handarb. o. sömnad önskar plats helst i större hem som husmors hjälp, eller hos ensam bättre herre. Fina bet. fr. slöjdsseminarium. Sv. t. »A. E. Nov.» Svenska Telegrambyråns Annonsafdelning, Stockholm.

UNG, bildad flicka önskar event. mot någon betalning, i början af nästa år komma i godt hem i prästgård, herrgård e. d. för att lära hushåll. Svar till »Januari 1918», Iduns exp. f. v. b.

BÄTTRE FLICKA önskar under dec. och jan. komma i prästgård eller herrgård för att deltaga i hemmets skötande. Vid lön fastes mindre afseende. Helst fria resor och eget rum. Vill anses som familjemedlem. Svar till »25 år», Ellös.

Kvinnlig arbetskraft

inom såväl hemmens som andra kvinnliga arbetsområden kan Ni med bästa resultat

erhålla genom att sätta in en annons i IDUN, specialorganet för kvinnliga platsannonser af alla slag.

En annonsplats — 10 mm. stor — kostar endast 2 kr. 50 öre. För större annonser beräknas ett pris af 25 öre pr mm. därtöfver.

UNG flicka, som genomgått handelskola, ägande någon kontorsvana och är väl hemma i husliga sysslor samt till en del äfven i sömnad, söker lämplig sysselsättning. Svar emottages tacksamt under adr. »22 år», Torsås p. r.

SJUKSKÖTERSKA (ej ex.) önskar plats i fam. att sköta någon sjuk, eller som barnsköterska. Fina rekomm. finnas. Tacksam för svar till »Gladlynt 22 år», Västervik p. r.

HUSHÅLLSFROKEN. Ung, enkel flicka, kunnig i såväl finare som enkla matlagning, bakn. och konserv., önskar pl. i bildad familj, där jungfru finnes. Äfven kunnig i sjukv. trädgårdssk. o. sömnad. Tacks. f. sv. till »Lugnt sätt» Iduns exp. f. v. b.

YNGRE DAM af god familj med förmåga att sprida trefnad söker anställning som husföreståndarinnas eller som sällskap och hjälp åt äldre fin herre, bosatt i Stockholm eller dess närhet. Deltager gärna i kontorsgöromål, äfven maskinskrifning. Goda ref. önskas och lämnas. Svar till »Respektabelt hem», Iduns exp.

EXAM. sjuksköterska önskar plats hos någon herre eller dam, som är i behof af sällskap och hjälp. Svar till »Sköterska», Vårgårda p. r.

Engelbrekts Sjuksköterskebyrå. Riks tel. 171 81. Allm. tel. 241 13. Valhallavägen 115, II.

Utsänder Ex. Sjuksköterskor, Barnsköterskor samt enklare Sköterskor, Biträden till Sjukhus.

Allm. Svenska Sjuksköterskefören. Sjuksköterskehem, Katarinavägen 9 B. Stockholm. Rikstel 94 27. Allm 318 97. Filial och sjuksköterskehem Ljusdal. Riks 24. Utsänder exam. sjuksköterskor dygnet om till all slags sjukvård, vikariat och fasta platser.

Utbildade barnsköterskor spec. från Sällskapet Barnavård, anskaffas af Stockholms Stads Arbetsförmedling, Regeringsg. 107, Riks- o. Allm. tel. 4047. Kl. 9 f. m.—1 e. m. (lörd. 9—2). Obs! Särskild afdelning för barnsköterskor! Samarbeta med sällskapet Barnavård!

Väf- och Handarbetslärarinna

Önskar plats till d. 15 nov. God praktik o. goda rek. Frisk o. stark. Sv. under sign. »Hösten 1917», Södra Tidn. Kont., Stockholm.

INACKORDERINGAR

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröstklena mottagas ej.

DIVERSE.

Babykorgen kr. 25:— (Mont. skär eller blå.)

Babylådan Kr. 15:—

Såväl låda som korg innehålla fullständig utstyrelse för späda barn. Allt välstydt och af bästa kvalitet. Sändas mot efterkräf.

Hälsingborgs Linneutstyrelseaffär Malmö. Rikstel. 4812. Malmö.

Grått Cheviot-Strumpgarn säljes i mindre poster mot postförsökt till kr. 12:80 pr kg. Garnprof mot 10 öre i frimärken. Kristinedals, Lidköping.

PÄRMAR

till IDUN kunna erhållas hos hrr bokhandlare eller direkt från IDUNS EXPEDITION, mot likvid i postanvisning, till följande priser:

Röd pärm, med guldtryck till »Idun» Kr. 1:75 + porto 40 öre

Röd eller grön pärm till »Iduns Romarbibliotek» » 0:50 + » 10 »

Röd eller grön pärm till »Iduns Hjälpreda» » 0:50 + » 10 »

Samtliga tre pärmar..... » 2:75 + » 40 »

BENNO BECKEMANS
FOTOGRAFISKA MAGASIN
15 DROTTNINGGATAN 15
STOCKHOLM.
FRAMKALLAR-KOPIERAR-FÖRSTORAR

Strindbergs-litteratur.

Följande böcker, samtliga originalupplagor, finnas oinbundna till salu:

Tjänstekvinnans son
Röda rummet
Det nya riket
Götiska rummen
Giftas, 2 delar
Blomstermålningar
Djurstycken
Tryckt och otryckt
Likt och olikt
Dödsdansen

Påsk
Midsommar
Till Damaskus
Folkungasagan
Engelbrekt
Gustaf Adolf
Erik XIV
Karl XII
Legender
Blå böckerna, 4 delar

Dessutom finnes Verner von Heidenstams »Karinerna» i originalupplaga. Svar till »Högstbjudande» IDUNS Exp. f. v. b.

Annonsera i Idun!

ETT oöfverträffat försköningsmedel för såväl händer som ansikte är

Crème d'Artist

Den har en underbar verkan att föryngra och försköna genom sin reande verkan & porerna samt sin förmåga att göra huden skär och genomskinlig. Efterlämnar icke någon som helst fettglans. Ypperligt medel mot såväl köld som hetta. Tillverkas af fackman.

Pris 2:50 + porto direkt från »Depot d'Artist», Iduns exp. f. v. b.

X-Ray

Nordens enda specialfirma för belysningsteknik garanterar **bästa** belysningsresultat.

Begär vår X-Ray-broschyr N:o 3.

Nordiska X-Ray-Reflektor A. B.
STOCKHOLM. GÖTEBORG. MALMÖ.

Kriegs-Briefmarken

Deutsche Post in Belgien, 3, 5, 10, 25 C. 75 Pf., gest. 40 Pf., schöne Briefstücke M. 1.— 50, 75 C., 1 Franc, 1 Fr. 25 C., 2 Fr. 50 C. M. 9.75, gestempelt M. 11.50

3, 5, 8, 10, 15, 25, 40 Cent. M. 1.50, gest. M. 1.75

50 Cent. 1 F. 25 Cent. 2 F. 50 Cent. 6 F. 25 Cent. M. 11.—, gestempelt M. 14.75

Deutsche Post in Polen, 3, 5, 10, 20, 40 Pf. M. 2.25, auf Brief M. 3.—

Deutsche Post Gen.-Gouv. Warschau, 2 1/2, 7 1/2, 10, 15, 30, 40, 60 Pf. M. 2.10, gest. M. 3.25

Deutsche Post im Osten (Litauen, Kurland) 3, 5, 10, 20, 40 Pf. M. 1.35, auf Brief M. 1.75

2 1/2, 7 1/2, 15, 50 Pf. 1 Mark M. 2.55, gest. M. 2.70

Deutsche Post in Rumänien, 15, 25, 40 Bani M. 1.25

Oesterreich, Kriegshilfe, 1914 5, 10 Heller 45 Pf., gestempelt 45 Pf. 1915 3, 5, 10, 20, 35 Heller M. 1.10, gest. M. 1.20

1000 verschiedene Marken M. 13.25, 2000 St. 45 M., 3000 St. 115 M., 4000 St. 240 M., 5000 St. 360 M., 40 deutsche Kol. u. Posten M. 2.75

ALBERT FRIEDEMANN
Leitung und Liste gratis
LEIPZIG 155, Floßplatz 6 7

MED

1^a PRIS

vid Iduns romanpristäflan

belönades

ERNST LUNDQUISTS

roman

DE RÖDA SKORNA

Nu utkommen i bokhandeln.

Professor Cederschiöld

behandlar med egna massage-metoder mag-, tarm-, reumatiska- och nervsjukdomar m. m. Obs! Näs-svalgkatarr (kronisk snufva) behand-las med instrument smärtfritt. Hvar-dagar 10-12 o. 2-5. Greffuregatan 15. A. T. 184 51.

Doktor Heüman

Kungsporspl. 2, Göteborg. el. 45 46.

- Elektrisk behandling -
(för nervsjukdomar och reumatiska åkommor).

D:r A. KARSTEN

Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, STOCKHOLM.

Behandling af
reumatiska åkommor

Gymnastikdirektörsexamen

afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar den 14 sept.
Prosp. gen. **Kapten J. Thulin, LUND.**

Göteborgs Gymnastiska Institut
Fullständigaste ettåriga kurs i
Sjukgymnastik och Massage
Nästa årskurs börjar i Jan.
Begär utförligt prospekt!

Doktor A. Kjellbergs

Kurs i massage och sjukgymnastik.

Begär prospekt!
Stockholm. : : Holländaregatan 3.

Kurs i massage och Sjukgymnastik

STOCKHOLMS
MESSAGE- & GYMNAS-TIK-INSTITUT
Biblioteksgatan 28
Begär prospekt!

Hennaextrakt oöfverträffligt och oskadligt hårfärgningsmedel i alla nyanser. Pris Kr. 7:50 + Porto. Diskret försändelse.

Hennapulver i paket.
Pris Kr. 2.50, 3.- och 4.- + porto.
Franska Parfymmagasinet,
Hofleverantör
21 Drottninggatan, Stockholm.

Majorskan Edmanns
Idéale-crème
dagligen använd gör ansiktshuden mjuk och sammetslen och är säkert medel mot nariga, röda och spruckna händer. Pris 2,50.
I Parfym- och Kemikalieaffärer.

Äkta hårflätor
från 4.75 till 20 kr. Om ej till belägenhet göres ombyte. Insänd färgprof. Diskret. Håraffären Östra Storgatan 1, Söderhamn.

Crème Cilo

gör på kort tid svaga ögonbryn tätta och vackra.
Pris 2 kr.

MARIA ENQUIST,
Institut för skönhetsvård och plastiska operationer.
Biblioteksgatan 6-8.
R. 160 68. STOCKHOLM. A. 226 62.
Råd gifvas kostnadsfritt och förfrågningar besvaras ömg.

Utmärkta organ

för
annonsering i landsorten

äro följande tidningar:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Avesta:** Avesta-Posten.
- Borlänge:** Borlänge Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Eksjö:** Eksjö-Tidningen.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Eskilstuna:** Eskilstuna-Kuriren.
- Falun:** Falu-Kuriren.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Hedemora:** Södra Dalarnes Tidning.
- Hälsingborg:** Hälsingborgs Dagblad.
- Härnösand:** Härnösands-Posten.
- Höganäs:** Höganäs Tidning.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Karlstads-Tidningen.
- Katrineholm:** Katrineholms-Kuriren.
- Kristinehamn:** Ansgarii-Posten.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöten.
- Luleå:** Norrbottens-Kuriren.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Mariestad:** Tidning för Skaraborgs län.
- Mora:** Mora Tidning.
- Norrköping:** Östergötlands Dagblad.
- Nyköping:** Södermanlands Nyheter.
- Nässjö:** Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn:** Oskarshamns Tidningen.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonblad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Trelleborg:** Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla:** Bohusläningen.
- Umeå:** Västerbottens-Kuriren.
- Uppsala:** Tidningen Upsala.
- Visby:** Gotlänningen.
- Västerås:** Vestmanlands Läns Tidning.
- Växjö:** Smålands-Posten.
- Ystad:** Södra Skåne.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlands-Posten.
- Östhammar:** Östhammars Tidning.

Rökt ål.

Dagligen nyrokt ål sändes i smålådor om 4 kg. netto till såväl restauranger som privata till lägsta dagspriser.

A.-B. Svensk Fiskhandel, Malmö.

Telefon: 61 30 - 61 31. Telegramadr. »Anguilla».

SYDSVENSKA KREDIT AKTIEBOLAGET,

Drottninggatan 4,

utfärdar **roskreditiv**, betalbara på de flesta europeiska och utomeuropeiska bankplatser, ombesörjer **telegrafremissor** till in- och utlandet.

Fondafdelning. Notariatafdelning. Kassafack

Våra små "slitvargar"

behöfva nya kläder.

PRENUMERERA NU GENAST PÅ "BARNGARDEROBEN"

Illustrerad tidning för barnkläders förfärdigande. Dubbelsidig mönsterbilaga gratis till hvarje nummer.

Prenumeration verkställs å närmaste postanstalt eller bokhandel. Priset är ännu endast 30 öre pr nummer.

Iduns Expedition, Stockholm.

LINNESÖMNAD. Kunnig linnésömerska önskar arbete i familj. Allm. 95 06. Hellstrand.

Levnadstolkningar

utarbetas af skicklig astrolog. Uppgif födelsedag och år, födelseort, namn och fullständig adress samt bilaga 30 öre i frimärken. Aberopa denna tidning!
ASTROLOG WILH. LEIDNER,
Strömgatan n: r 10, Kalmar.

Välbelägen Fastighet

vid sjö, lämplig till pensionat, sjukhem, husmoderskola el. dyl., säljes billigt. Svar till »Gynnsamt tillfälle», Tidn. för Falu Län och stad f. v. b.

SVENSKA SLÖJDFÖRENINGENS HEMUTSTÄLLNING

i Liljevalchs Konsthall

Söndagar 10-6. Entré 50 öre.
Hvardagar 10-4. Entré 50 öre.
Tisdagar, torsdagar 6-8 25 öre.
Lördagar 4-8 25 öre.

För hemväfning intresserade.

Väfmästare Ivar Nilsson, Säter, gifver kurs uti mönsteruttagning med därtill hörande ämnen. Undervisningen sker pr korrespondens och har pågått sedan ett år och vunnit erkännande.

En svensk symaskin till hvarje svenskt hem.

Med solid konstruktion förenar Husqvarna symaskin teknisk fulländning i utförandet.

Den betalar sig!

Husqvarna Symaskin

Kylsalvan FROSTIN

är ett af fackmän utexperimenteradt, absolut ofarligt medel mot frostsador å såväl ansikte som händer. Mer än 15-årig frostsakad botad! Ingen humbug. Stor efterfrågan. Pris 3:75 + porto direkt från fru A. Hellberg, Box 234, Stockholm.

3 oumbärliga böcker för Damer!

Blomsterodling i hemmet.

Af Hanna Kamke. Rikt illustr. 2:a uppl. Häft. 1.75, klotb. 2.50.

Jag hälsar denna bok lika varmt välkommen, som den varit efterlängad. Den har inte blott en uppgift att fylla enligt hvad titeln loftar, utan den fyller den äfven tack vare det sällsynt genomtänkta, af kärlek till ämneturna och på erfarenhet grundade innehållet. — måste finna plats och uppskattande öfverallt.

Ellen Nordenstreng i St. Dagbl.

En instruktiv hjälpreda — kommer utmärkt väl till pass. Sv. Dagbl.

Handledning i dekorativ söm.

Af Svea Olsson. Med 130 illustr. Häft. 1.50, klotb. 2 kr.

Boken är helt enkelt oumbärlig för den, som inte alls kan hålla i en nål. Den är en riktig liten skatt.

Vera v. Kræmer i Stockh.-Tidn.

För dem, som intressera sig för konstsöm, är denna lilla bok en riktig skatt med dess många uppslag och goda idéer. Äfven den mest okunniga kan tillgodogöra sig undervisningen, som illustreras med förträffliga bilder. Aftonbladet.

Hemmets väfbok.

Af Elisabeth Wærn-Bugge. Med 200 illustr. 4:e uppl. Häft. 1.50, klotb. 2 kr.

Härmed föreligger en bok, som grundligt fyller ett känt behov, nämligen det af en instruktiv handbok i väfnadskonst. Det är ett nöje att kunna rekommendera en bok, som ger en så fullständig inblick i alla väfnadskonstens mysterier. Såväl af de mycket klara och instruktiva illustrationerna som af bokens uppställning i öfrigt framgår tydligt, att den fullständigt kan ersätta en väfkurs.

E. D. i Göteborgs Aftonblad.

I varje bokh. I parti rabatt direkt fr.

Lindblads Förlag, Uppsala.

Annonsera i Idun!

Gosskola.
Rektor Laurells Skolhem i Värmland rekommenderas. Godt hem samt effektiv enskild undervisning t. o. m. Ring I. Äfven rekreationshem för klena och veka individer.
Telefon- o. Postadress: **Nässundet**

Barnvännen - Antikvitetssamlare.

En silfverskål med gravering, bilder och inskriptioner, årtal 1620, säljes genast till förmån för ett litet barnhem. Vid. uppl. lämnas om svar sändes till »Offer» Iduns red.

Idun utgifves denna vecka i A och B.